

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Cestovní ruch

TŘEBÍČ – MĚSTO PAMÁTEK UNESCO – POSTOJE
OBČANŮ A VEŘEJNÉ SPRÁVY K CESTOVNÍMU RUCHU

Bakalářská práce

Autor práce: Žaneta Koutská

Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Stanislava Pachrová, Ph.D.

Jihlava 2024

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Žaneta Koutská
Studijní program:	Cestovní ruch
Obor:	Cestovní ruch
Garant studijního programu:	Ing. Ivica Linderová, PhD.
Název práce:	Třebíč – město památek UNESCO – postoje občanů a veřejné správy k cestovnímu ruchu
Vedoucí práce:	RNDr. Mgr. Stanislava Pachrová, Ph.D.
Cíl práce:	V Třebíči zjistit postoje občanů a veřejné správy k cestovnímu ruchu v historickém, památkově chráněném centru města. Vyhodnotit míru turistické iritace a hlavní přínosy a negativa, které cestovní ruch do destinace přináší. Navrhnout možná řešení na posílení pozitivních postojů místních obyvatel k dalšímu rozvoji cestovního ruchu destinace.

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je Třebíč - město památek UNESCO - postoje občanů a veřejné správy k cestovnímu ruchu. Tato bakalářská práce se zaměřuje na zkoumání postoje rezidentů a veřejné správy k cestovnímu ruchu ve městě Třebíč, které je známé pro své významné kulturní dědictví zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO. Teoretická část práce poskytuje informace o památkové péči v České republice a programech zaměřených na regeneraci a ochranu památek. Dále se teoretická část zabývá zkoumáním vztahu mezi cestovním ruchem, veřejnou správou a rezidenty. Praktická část se orientuje na popis města Třebíče, jeho historie, kulturního dědictví a současné situace v oblasti cestovního ruchu. Prostřednictvím primárního výzkumu, který zahrnuje dotazování rezidentů a představitelů veřejné správy, jsou analyzovány postoje k současné situaci a rozvoji cestovního ruchu ve městě. Výsledky výzkumu naznačují, že jak u rezidentů, tak u představitelů veřejné správy města Třebíče vyšly pozitivní postoje k cestovnímu ruchu a jeho dalšímu rozvoji. To naznačuje příznivé prostředí pro další rozvoj turistického odvětví v této lokalitě. Práce přispívá k lepšímu porozumění postojů a faktorů ovlivňujícím rozvoj cestovního ruchu v Třebíči a poskytuje základ pro budoucí strategické plánování v oblasti turismu.

Klíčová slova

Třebíč, UNESCO, cestovní ruch, postoje rezidentů, veřejná správa.

Abstract

The topic of the bachelor thesis is Třebíč - UNESCO heritage city - attitudes of citizens and public administration towards tourism. This bachelor thesis focuses on examining the attitudes of residents and public administration towards tourism in the city of Třebíč, known for its significant cultural heritage listed on the UNESCO World Heritage List. The theoretical part of the thesis provides information about heritage conservation in the Czech Republic and programs aimed at the regeneration and protection of monuments. Furthermore, the theoretical part explores the relationship between tourism, public administration, and residents. The practical part focuses on a description of the city of Třebíč, its history, cultural heritage, and the current situation in the field of tourism. Through primary research, which includes surveys of residents and representatives of public administration, attitudes towards the current situation and development of tourism in the city are analyzed. The research results indicate that both residents and representatives of the public administration of Třebíč have expressed positive attitudes towards tourism and its further development. This suggests a favorable environment for the future growth of the tourism industry in this locality. The thesis contributes to a better understanding of attitudes and factors influencing the development of tourism in Třebíč and provides a foundation for future strategic planning in the tourism sector.

Keywords

Třebíč, UNESCO, tourism, residents' attitudes, public administration.

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Podle § 47b zákona o vysokých školách souhlasím se zveřejněním své práce podle směrnice prorektora pro studium č. 2/2020, a to bez ohledu na výsledek obhajoby.

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 22. dubna 2024

.....

Podpis studenta/ky

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří přispěli k dokončení této bakalářské práce. Nejprve bych ráda poděkovala vedoucí práce RNDr. Mgr. Stanislavě Pachrové, Ph.D., za odborné vedení a cenné informace. Dále bych chtěla vyjádřit velké díky agentuře CzechTourism za poskytnutí klíčových otázek pro dotazníkové šetření. Také bych ráda poděkovala všem, kteří se ochotně zapojili do dotazníkového šetření, a představitelům veřejné správy města Třebíč za jejich spolupráci a poskytnutí klíčových informací. V neposlední řadě patří velké díky mé rodině.

Obsah

Seznam obrázků.....	8
Seznam tabulek	9
Seznam zkratk.....	10
Úvod	11
1 Teoretická část	12
1.1 Památková péče v České republice	12
1.1.1 Historie a současnost	12
1.2 Kategorie památkové ochrany.....	12
1.2.1 Kulturní památky	12
1.2.2 Národní kulturní památky	13
1.2.3 Památky s mezinárodním statusem	13
1.2.4 Památková rezervace	13
1.2.5 Památková zóna	14
1.3 Orgány a organizace státní památkové péče.....	14
1.3.1 Ministerstvo kultury	14
1.3.2 Národní památkový ústav	14
1.3.3 Krajský úřad	15
1.3.4 Obecní úřad s rozšířenou působností.....	15
1.3.5 Orgány památkové péče Kraje Vysočina	16
1.4 Fondy a programy.....	16
1.4.1 Evropská unie	16
1.4.2 Dotační programy Ministerstva kultury	18
1.4.3 Programy Kraje Vysočina.....	21
1.5 Cestovní ruch a veřejná správa.....	22
1.5.1 Stát	23
1.5.2 Kraj.....	24
1.5.3 Města a obce	26
1.6 Cestovní ruch a rezidenti	26
1.6.1 Ekonomické vlivy	26
1.6.2 Environmentální vlivy	27
1.6.3 Sociokulturní vlivy	27
1.6.4 Dosavadní výzkumy	31
2 Praktická část	33
2.1 Město Třebíč.....	33
2.1.1 Historie	33
2.1.2 Významné osobnosti	34

2.1.3	Památky	35
2.1.4	Cestovní ruch.....	38
2.1.5	Návštěvnost.....	40
2.2	Cíl a metodika výzkumu	42
2.2.1	Interpretace výsledků dotazníkového šetření.....	43
2.2.2	Interpretace výsledků řízených rozhovorů.....	49
2.2.3	Shrnutí a diskuse výsledků	52
	Závěr	54
	Seznam zdrojů	55
	Seznam příloh.....	61

Seznam obrázků

Obr. 1: Před rekonstrukcí	19
Obr. 2: Po rekonstrukci	19
Obr. 3: Celková alokace příspěvků v Programu regenerace MPR a MPZ 2023 dle krajů.....	20
Obr. 4: Rozdělení financí dle typu žadatele v rámci Programu regenerace MPR a MPZ 2023 ...	20
Obr. 5: Organizační struktura CzechTourism	24
Obr. 6: Doxeyho iritační index.....	30
Obr. 7: Matice podle Bjorklunda a Philbrica	30
Obr. 8: Historická fotografie Karlova náměstí v Třebíči	34
Obr. 9: Židovská čtvrť	35
Obr. 10: Židovský hřbitov	36
Obr. 11: Bazilika sv. Prokopa.....	37
Obr. 12: Jak hodnotíte množství přijíždějících návštěvníků?	45
Obr. 13: Jak by se měla místní samospráva snažit o rozvoj cestovního ruchu?	45
Obr. 14: Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na mezilidské vztahy v této lokalitě?	46
Obr. 15: Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na bohatství této lokality a jejích obyvatel?	47
Obr. 16: Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na životní standard v této lokalitě?.....	47
Obr. 17: Co si myslíte o celkových vlivech cestovního ruchu na tuto lokalitu?	48
Obr. 18: Jak vnímáte konkrétní negativní dopady?	49

Seznam tabulek

Tab. 1: Seznam žadatelů o dotaci v programu UNESCO 2023	22
Tab. 2: Seznam krajských koordinátorů cestovního ruchu	25
Tab. 3: Zaměstnanost v cestovním ruchu v ČR v letech 2019-2022	26
Tab. 4: Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení ve městě Třebíč	40
Tab. 5: Počet návštěvníků památek ve městě Třebíč.....	41
Tab. 6: Počet návštěvníků turistických informačních center	41
Tab. 7: Věk respondentů	43
Tab. 8: Doba bydliště ve městě Třebíč.....	44
Tab. 9: Ekonomická činnost spojená s cestovním ruchem.....	44

Seznam zkratek

VŠPJ	Vysoká škola polytechnická Jihlava
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
CR	Cestovní ruch
NPÚ	Národní památkový ústav
KP	Kulturní památka
NKP	Národní kulturní památka
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MLD	Miliard
OP	Operační program
DMO	Organizace destinačního managementu
TIC	Turistická informační centra
ČSÚ	Český statistický úřad
HUZ	Hromadná ubytovací zařízení

Úvod

Cestovní ruch je klíčovým faktorem pro rozvoj mnoha regionů a měst po celém světě, přinášejícím ekonomické, sociální a kulturní přínosy. Tento fenomén však není pouze přínosem, ale rovněž s sebou nese celou řadu výzev a rizik, se kterými se daná destinace a její rezidenti musí potýkat.

Město Třebíč, a jeho významné kulturní dědictví, zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO se stává magnetem pro turisty z celého světa, kteří sem přicházejí obdivovat jeho architektonické poklady, historii a kulturu. Avšak spolu s tím se zvyšují i výzvy spojené s udržitelným rozvojem, ochranou místního kulturního dědictví, spokojenosti návštěvníků a především spokojenosti místních obyvatel. Z tohoto důvodu je nezbytné zkoumat postoje rezidentů a veřejné správy k cestovnímu ruchu, abychom mohli identifikovat klíčové problémy a poté najít řešení.

Cílem této práce je v Třebíči zjistit postoje občanů a veřejné správy k cestovnímu ruchu v historickém, památkově chráněném centru města. Vyhodnotit míru turistické iritace a hlavní přínosy a negativa, které cestovní ruch do destinace přináší. Navrhnout možná řešení na posílení pozitivních postojů místních obyvatel k dalšímu rozvoji cestovního ruchu destinace.

Bakalářská práce se bude zaměřovat na analýzu postojů rezidentů a veřejné správy k cestovnímu ruchu v městě Třebíč. Tento výzkum bude důležitý nejen z hlediska pochopení současné situace, ale také s ohledem na budoucí rozvoj a udržitelnost cestovního ruchu ve městě. Teoretická část práce bude poskytovat přehled informací o památkové péči v České republice, orgánech a organizacích zaměřujících se na památkovou ochranu, včetně fondů a programů, ze kterých čerpají finance. Stěžejní část teoretické práce bude zkoumat vztah mezi cestovním ruchem, veřejnou správou a rezidenty, na tato východiska bude dále navázáno v praktické části. Praktická část bude zaměřena na charakteristiku města Třebíč zaměřenou na cestovní ruch včetně analýzy návštěvnosti. Dále bude prostřednictvím primárního výzkumu autorka ve městě zjišťovat postoje obyvatel a veřejné správy k cestovnímu ruchu. Výsledky budou poté prezentovány v závěrečné části práce.

Veškeré výsledky budou následně poskytnuty městu Třebíč a destinační společnosti Třebíčsko – moravská Vysočina, aby tyto výsledky mohli využít při plánování a formulaci budoucích strategií a plánů v oblasti cestovního ruchu.

1 Teoretická část

Vzhledem k tomu, že cílem bakalářské práce je v Třebíči zjistit postoje občanů a veřejné správy k cestovnímu ruchu v historickém, památkově chráněném centru města, autorka nejprve v teoretické části rozebírá památkovou péči a ochranu v České republice. Následně se autorka zabývá popisem vztahu mezi cestovním ruchem, veřejnou správou a rezidenty, aby následně tyto poznatky mohla využít v praktické části.

1.1 Památková péče v České republice

České památky, plné kulturního bohatství a historie, formují nejen obraz krajiny a měst, ale rovněž přispívají k národní identitě. Udržení těchto památek vyžaduje komplexní péči, která respektuje potřeby vlastníků a zároveň chrání kulturní hodnoty. Tento náročný proces si žádá odbornost, spolupráci s veřejností a ohled na současné potřeby i potřeby budoucí. Význam památek nezahrnuje pouze historický rozměr, ale mají také pozitivní ekonomický dopad a přispívají ke zvýšení atraktivity dané země. Udržitelnost památek je klíčová pro uchování kulturního dědictví pro budoucí generace. (Národní památkový ústav, © 2003–2022d)

1.1.1 Historie a současnost

Péče o kulturní dědictví začala nabývat formu a strukturu v 18. století během osvětského absolutismu. Nicméně systematická práce na zachování kulturních statků nebyla plně rozvinuta. Zájem o kulturní dědictví byl motivován náboženskými hledisky a prezentací společenského postavení. Období Marie Terezie představovalo zásadní posun v péči o kulturní dědictví, s reformami a legislativními kroky včetně dekretů o starožitnostech. Rakouské památkové instituce byly nejmodernější v Evropě, s ústřední komisí pro stavební památky a regulací obchodu se starožitnostmi. Po vzniku Československa byly existující normy převzaty a doplněny nařízením o zákazu vývozu uměleckých děl a historických památek. Benešovy dekrety po druhé světové válce sehrály roli v památkové péči, a zákon o kulturních památkách z roku 1958 sjednotil a zlepšil právní normy v této oblasti (Ministerstvo kultury ČR, a). O současné památkové péči na území České republiky pojednává Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů. Zákon byl přijat usnesením České národní rady dne 30. března 1987. Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (Česko, 1987), upravuje ochranu kulturního dědictví v České republice. Stanovuje povinnosti státní památkové péče, jako je identifikace, ochrana a správa památek, rezervací a zón. Zabezpečuje evidenci a schvalování stavebních zásahů na chráněných objektech a chrání památky před nevhodnými úpravami. Přizpůsobuje se aktuálním potřebám pod dohledem Národního památkového ústavu (dále jen jako NPÚ) a příslušných úřadů.

1.2 Kategorie památkové ochrany

1.2.1 Kulturní památky

Podle Národního památkového ústavu (© 2003–2022a) se kulturní památky (dále jen jako KP) dělí na nemovitě a movité. Nemovitě památky zahrnují různé historické objekty spojené se zemí,

jako jsou kostely, zámky, technické a průmyslové stavby apod. Movité památky zahrnují umělecká díla, liturgické předměty, archeologické nálezy a další.

1.2.2 Národní kulturní památky

Národní kulturní památky (dále jen jako NKP) vyhláší podle zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči (Česko, 1987) Vláda České republiky (dále jen jako ČR). Návrh na vyhlášení takových památek připravuje ministerstvo kultury ČR ve spolupráci s Národním památkovým ústavem. Podle Národního památkového ústavu (© 2003–2022b) se jedná o nemovité a movité památky. Mezi movité památky patří historické objekty pevně spojené se zemí které jsou významné v národním měřítku. Mezi movitými památkami jsou například korunovační klenoty, astronomické hodiny a historické dokumenty.

1.2.3 Památky s mezinárodním statusem

Podle Národního památkového ústavu (© 2003–2022f) zahrnují památky s mezinárodním statusem historické objekty považované za mimořádně cenné pro celé lidstvo. Tyto památky jsou zaznamenány v různých mezinárodních seznamech, přičemž nejznámější je Seznam světového dědictví UNESCO. Tento seznam obsahuje výhradně nemovité památky. Seznam světového dědictví v ČR zahrnuje následující památky:

- Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat
- Historické jádro Českého Krumlova
- Historické jádro Kutné Hory
- Historické jádro Prahy
- Historické jádro Telče
- Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří
- Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech
- Lednicko-valtický areál
- Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
- Slavná lázeňská města Evropy
- Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci
- Vesnická památková rezervace Holašovice
- Vila Tugendhat v Brně
- Zahrady a zámek v Kroměříži
- Zámek v Litomyšli
- Žatec a krajina žateckého chmele
- Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči

1.2.4 Památková rezervace

Národní památkový ústav (© 2003–2022e) označuje památkové rezervace jako nejcennější zachovalá území s mnoha kulturními památkami. Tyto rezervace mají ucelenou urbanistickou strukturu s původním půdorysem a zchovalými fasádami historických staveb. Zahrnují veřejná prostranství, historické zahrady, parky, drobnou architekturu a další. Dělí se na městské, vesnické a archeologické. Městské památkové rezervace zahrnují historická jádra středověkých

měst. Vesnické památkové rezervace charakterizuje menší soubor nemovitých památek spojených s přírodním prostředím, reflektující různorodé architektonické tradice v ČR. Archeologické památkové rezervace zahrnují archeologická naleziště.

1.2.5 Památková zóna

Národní památkový ústav (© 2003–2022e) definuje památkové zóny jako oblasti s dobře zachovanými půdorysy a zástavbou, avšak s možnými menšími architektonickými odchylkami oproti rezervacím. Obsahují omezenější počet kulturních památek a některé části mohou být narušeny zásahy. Dělí se opět na městské a vesnické.

1.3 Orgány a organizace státní památkové péče

Podle Zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (Česko, 1987) státní památkovou péči provádějí orgány, kterými jsou Ministerstvo kultury a jemu podřízená odborná organizace státní památkové péče, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Státní orgány památkové péče ve spolupráci s ostatními úřady a odbornými organizacemi pečují o státní památky systematicky, komplexně, s ohledem na různorodé potřeby a v souladu s dlouhodobou koncepcí památkové péče.

1.3.1 Ministerstvo kultury

Ministerstvo kultury je hlavním orgánem odpovědným za ochranu kulturních památek v ČR. (Česko, 1987)

Činnosti dle zákona (Česko, 1987):

- Vypracovává dlouhodobé plány pro péči o kulturní památky.
- Realizuje programy péče o památky a podporuje jejich obnovu.
- Posuzuje plány územního rozvoje v oblastech s památkovými rezervacemi či památkami zapsanými na Seznamu světového dědictví.
- Poskytuje stanoviska k územním opatřením týkajícím se památkových rezervací nebo památek zapsaných na Seznamu světového dědictví.
- Koordinuje vědecký výzkum v oblasti památkové péče.
- Spolupracuje s Ministerstvem školství a vysokými školami při vzdělávání pracovníků v oboru památkové péče.
- Podporuje mezinárodní spolupráci v oblasti památkové péče a uděluje statut odborným organizacím v této oblasti.
- Plní další úkoly stanovené zákonem.

1.3.2 Národní památkový ústav

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (Česko, 1987) popisuje NPÚ jako instituci, která se stará o vedení a koordinaci odborných aktivit v oblasti ochrany kulturních památek. Jejím cílem je zajistit jednotný přístup k ochraně památek z hlediska kulturní politiky, ekonomiky, techniky a také plánování dlouhodobého rozvoje památkové péče.

Činnosti dle zákona (Česko, 1987):

- Sleduje stav a vývoj památkové péče a připravuje podklady pro budoucí plány
- Organizuje a provádí výzkum v oblasti památkové péče, vypracovává teoretické základy a metodiky pro péči o památky a jejich společenské využití.
- Poskytuje metodickou podporu a dokumentaci pro památkovou péči a vede centrální seznam kulturních památek.
- Připravuje odborné materiály pro Ministerstvo kultury, zejména pro prohlášení památek.
- Poskytuje odbornou pomoc vlastníkům památek při péči o ně.
- Zajišťuje další vzdělávání pracovníků v oboru památkové péče.
- Má právo přístupu k evidenci stavebních postupů a elektronických dokumentací.
- Plní další úkoly, které jí svěří Ministerstvo kultury

1.3.3 Krajský úřad

Krajský úřad je odpovědný za řízení státní památkové péče v daném kraji. (Česko, 1987)

Činnosti dle zákona (Česko, 1987):

- Plnění úkolů orgánu státní památkové péče pro NKP, pokud to není v pravomoci Ministerstva kultury či Vlády ČR.
- Dozor nad dodržováním zákona o památkové péči a souvisejících předpisů.
- Uplatňování stanoviska při tvorbě územních a regulačních plánů pro oblasti s NKP.
- Uplatňování stanoviska při vydání územního opatření pro oblasti s památkovými zónami.
- Zajištění nepředvídaných archeologických nálezů při obnově NKP.
- Vydávání závazných stanovisek a poskytování podkladů do řízení vedených jinými úřady.
- Dozor nad obnovou NKP.
- Plnění dalších úkolů stanovených zákonem o památkové péči.

1.3.4 Obecní úřad s rozšířenou působností

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je odpovědný za vykonávání a organizování státní památkové péče v určeném správním obvodu. (Česko, 1987)

Činnosti dle zákona (Česko, 1987):

- Spolupráce při zpracování krajské koncepce podpory státní památkové péče a při tvorbě střednědobých plánů a programů obnovy KP.
- Zajišťování předpokladů pro komplexní péči o KP a nemovitosti v památkových rezervacích, památkových zónách a ochranných pásmech.
- Uplatňování stanovisek při tvorbě územního plánu, regulačního plánu a vymezení zastavěného území.
- Zabezpečení nepředvídaných archeologických nálezů a kulturně cenných předmětů při obnově KP a při pracích na nemovitostech v památkových rezervacích a zónách.
- Usměrňování péče o KP prováděnou obcemi.
- Výkon státní správy na úseku státní památkové péče a dozor při obnově KP
- Koordinace označování nemovitých KP.

- Dozor nad dodržováním zákona o památkové péči a předpisů k jeho provedení.
- Plnění dalších úkolů stanovených zákonem o památkové péči.

1.3.5 Orgány památkové péče Kraje Vysočina

Území Kraje Vysočina je rozděleno do 15 územních obvodů, které představují obce s rozšířenou působností. V rámci těchto obvodů je na obecních úřadech vykonávána správa v oblasti památkové péče. (Kraj Vysočina, 2023a)

Konkrétně se jedná o následující městské úřady a magistrát (Kraj Vysočina, 2023a).:

- Magistrát města Jihlavy
- Městský úřad Bystřice nad Pernštejnem
- Městský úřad Havlíčkův Brod
- Městský úřad Humpolec
- Městský úřad Chotěboř
- Městský úřad Moravské Budějovice
- Městský úřad Náměšť nad Oslavou
- Městský úřad Nové Město na Moravě
- Městský úřad Pacov
- Městský úřad Pelhřimov
- Městský úřad Světlá nad Sázavou
- Městský úřad Telč
- Městský úřad Třebíč
- Městský úřad Velké Meziříčí
- Městský úřad Žďár nad Sázavou

Krajským pracovištěm NPÚ s působností v Kraji Vysočina je územní odborné pracoviště v Telči. Hlavní zaměřením územního odborného pracoviště v Telči je poznávání, dokumentace a prezentace památek v regionu. Poskytuje bezplatné poradenství a metodickou pomoc pro zachování a obnovu památek, zpracovává návrhy na prohlášení památek a participuje na evidenci památkového fondu. Kromě toho spravuje sbírky, spolupracuje s Ministerstvem kultury při přidělování dotací, a pořádá veřejné akce. Aktivně se též angažuje ve vědeckém výzkumu a spolupráci s dalšími institucemi. (Národní památkový ústav, © 2003–2022c)

1.4 Fondy a programy

1.4.1 Evropská unie

Tato část se zaměřuje na jednotlivé fondy a programy Evropské unie (dále jen EU). Ministerstvo pro místní rozvoj (© 2024a) označuje fondy EU jako klíčový prostředek pro realizaci evropské politiky soudržnosti a slouží k poskytování finanční podpory s cílem zmenšovat ekonomické a sociální nerovnosti mezi členskými státy EU a tím posílit jejich konkurenceschopnost. Podle dokumentu „Abeceda fondů EU 2021-2027“ od Ministerstva pro místní rozvoj (2022, s. 9) byla v letech 2021-2027 pro politiku soudržnosti v ČR alokována částka ve výši 550 miliard (dále jen mld.) Kč. Částka 550 mld. je rozdělena do 5 hlavních fondů:

- **Evropský fond pro regionální rozvoj** – specializuje se na výstavbu silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, rozvoj a obnova sportovních areálů, rekonstrukce kulturních památek, výsadba regenerační zeleně a další (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024a). V období 2021-2027 byla pro tento fond vyčleněna nejvyšší finanční částka, a to ve výši 267,8 miliard Kč. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2022, s. 9)
- **Fond soudružnosti** – financuje rozsáhlé infrastrukturní projekty, včetně transevropských sítí, a poskytuje také podporu projektům v oblasti ochrany životního prostředí (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024a). V rámci současného programového období byla na tento fond alokována druhá nejvyšší investice ve výši 171,6 miliard Kč. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2022, s. 9)
- **Evropský sociální fond** – fond je zaměřen na projekty jako je rekvalifikace pro nezaměstnané, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, programy pro děti a další znevýhodněné skupiny (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024a). Na fond bylo vyhrazeno celkem 62,4 mld Kč. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2022, s. 9)
- **Fond spravedlivé transformace** – fond je zaměřen na řešení dopadů postupného omezení využívání uhlí v nejvíce postižených regionech, tj. tzv. uhelných regionech, jako jsou Karlovarský, Moravskoslezský a Ústecký kraj (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024a). Pro tento fond bylo vyčleněno 41,6 mld. Kč. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2022, s. 9)
- **Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond** – Jedná se o nástroj, který slouží k podpoře rybolovu (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024a). Jedná se o nejnižší investici v podobě 0,78 mld. Kč. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2022, s. 9)

Politika soudržnosti dosahuje svých cílů prostřednictvím operačních programů (dále jen jako OP). OP jsou klíčové dokumenty stanovující rozsah a formu podpory v konkrétních oblastech, jako je například zaměstnanost nebo životní prostředí. OP definují cíle, kterých by mělo být dosaženo, a odpovědnost za jejich realizaci nese řídicí orgán. V České republice jsou řídicími orgány příslušná ministerstva. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024a)

V rámci programového období 2021-2027 byly definovány následující programy (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024b):

- OP Doprava (126,8 mld. Kč)
- Integrovaný regionální OP (125,2 mld. Kč)
- OP Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (81,8 mld. Kč)
- OP Jan Amos Komenský (66,3 mld. Kč)
- OP Životní prostředí (62,4 mld. Kč)
- OP Spravedlivá transformace (42,9 mld. Kč)
- OP Zaměstnanost+ (38 mld. Kč)
- OP Technická pomoc (6,3 mld. Kč)
- OP Azylového, migračního a integračního fondu (1,82 mld. Kč)
- OP Rybářství (0,78 mld. Kč)
- OP Fondu pro vnitřní bezpečnost (0,90 mld. Kč)
- OP Nástroje pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky (0,78 mld. Kč).

Dále se autorka zaměří na podrobný rozbor vybraných OP, které umožňují financování rozvoje CR. Všechny následující programy jsou řízeny Ministerstvem pro místní rozvoj.

Integrovaný regionální operační program

Cílem je dosáhnout vyváženého rozvoje území, který zahrnuje kvalitní infrastrukturu, zlepšené veřejné služby a efektivní veřejnou správu, přičemž tyto aktivity přispívají k udržitelnému rozvoji obcí, měst a regionů. V rámci aktuálního operačního období byla na tento program alokována částka ve výši 125,5 miliardy korun. Financování programu pochází z Evropského fondu pro regionální rozvoj. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024b)

Program Technická pomoc

Hlavním cílem je umožnit a zjednodušit proces čerpání finančních prostředků a zajistit efektivní využití těchto zdrojů. Celková alokace programu činí 6,3 miliardy Kč, a peníze pocházejí z Fondu soudržnosti. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024b)

Programy evropské územní spolupráce

Programy Evropské územní spolupráce jsou nástrojem, zaměřeným na řešení přeshraničních problémů a rozvoje potenciálu různých regionů. Pro účast v těchto programech je vždy vyžadována spolupráce dvou a více zemí. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024b)

1.4.2 Dotační programy Ministerstva kultury

Programy Ministerstva kultury ČR jsou zaměřené na ochranu a obnovu kulturních památek, u kterých existuje mimořádný společenský zájem. Programy jsou financovány ze státního rozpočtu. V současnosti má Ministerstvo kultury k dispozici celkem 8 programů (Ministerstvo kultury ČR, b). Zde je podrobnější popis programů, včetně výše investic za rok 2023 které byly poskytnuty Kraji Vysočina:

Program záchrany architektonického dědictví

Z tohoto programu jsou udělovány finanční příspěvky na renovaci kulturních památek, které představují nejcennější části architektonického dědictví. Tato kategorie zahrnuje objekty jako hrady, zámky, kláštery, historické zahrady a kostely (Ministerstvo kultury ČR, b). Na tento program se za rok 2023 celkem investovalo 235 552 392 Kč. Z tohoto celku obdržel Kraj Vysočina celkem 6 940 000 Kč. Konkrétněji byly peníze poskytnuty na opravu 5 kostelů, 1 hradu a 2 zámků. (Ministerstvo kultury ČR, 2024g)

Havarijní program

Z tohoto programu jsou poskytovány finanční podpory na provedení oprav zaměřených zejména na odstranění havarijního stavu střech a konstrukcí historických budov (Ministerstvo kultury ČR, b). Celkový finanční objem za rok 2023 činil 85 331 121 Kč, z této sumy bylo poskytnuto 6 150 000 Kč na opravu památek v Kraji Vysočina. Příkladem z kraje Vysočina je například vodní mlýn č. p. 16 v obci Nové město na Moravě, na který bylo vyhrazeno 350 000 Kč na opravu krovu, střechy a klempířských prvků stodoly (Ministerstvo kultury ČR, 2024c). Příklad stavu před a po rekonstrukci znázorňuje Obrázek 1 a Obrázek 2.

Obr. 1: Před rekonstrukcí

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR (2024c)

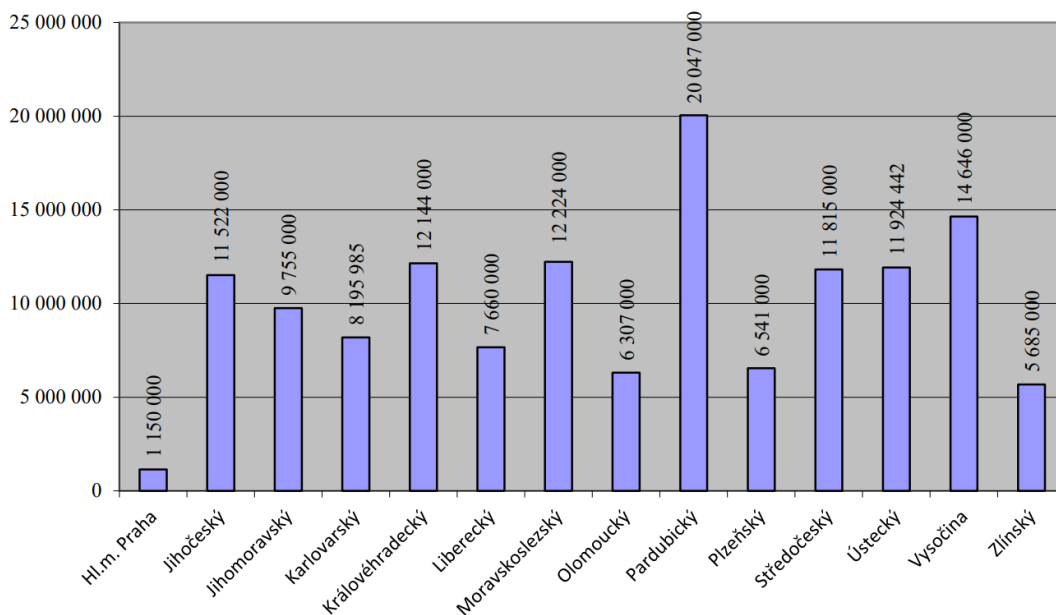

Obr. 2: Po rekonstrukci

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR (2024c)

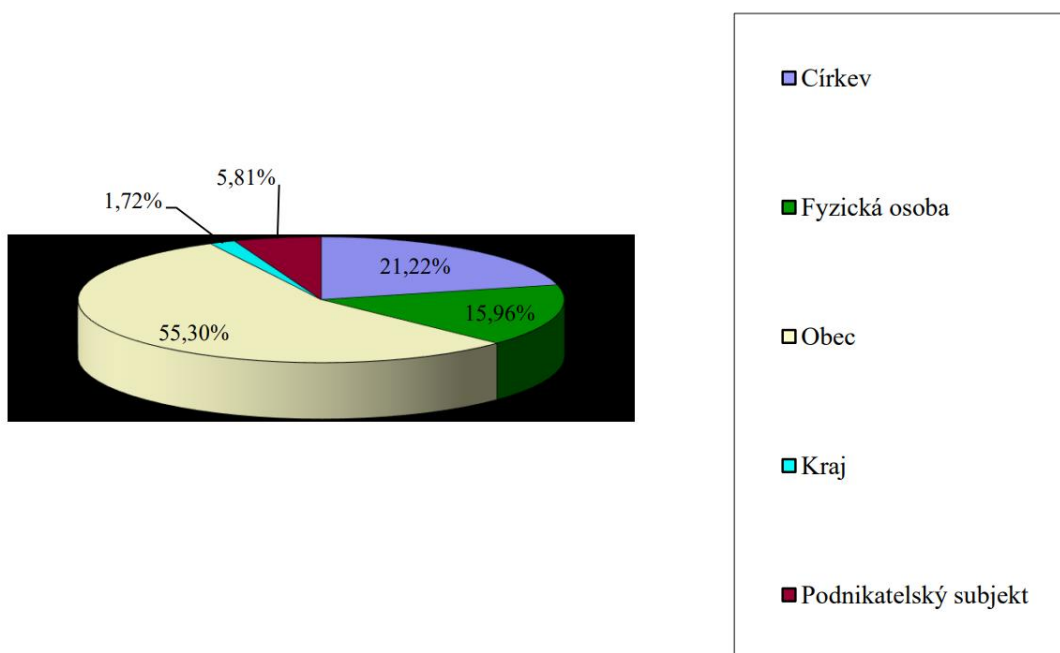
Program regenerace městských památkových zón a městských památkových rezervací

V rámci této iniciativy jsou udělovány finanční příspěvky na obnovu kulturních památek, které se nacházejí v nejvýznamnějších oblastech historických měst, jež byly vyhlášeny za památkové rezervace nebo památkové zóny (Ministerstvo kultury ČR, b). Celkový objem poskytnutých finančních prostředků za rok 2023 činil 139 616 427 Kč. Z těchto finančních prostředků obdržel Kraj Vysočina 14 646 000 Kč, což podle Obrázku 3 byla druhá nejvyšší částka ze všech krajů. Z této sumy obdržela církev celkem 5 234 000 Kč, jednotlivé fyzické osoby 2 309 000 Kč, obce získaly 6 287 000 Kč a podnikatelské subjekty 816 000 Kč (Ministerstvo kultury ČR, 2024b). Procentuální rozdělení financí podle typu žadatele znázorňuje Obrázek 4.

Obr. 3: Celková alokace příspěvků v Programu regenerace MPR a MPZ 2023 dle krajů

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR (2024b)

Obr. 4: Rozdělení financí dle typu žadatele v rámci Programu regenerace MPR a MPZ 2023

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR (2024b)

Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny

Z uvedeného programu jsou poskytovány finanční příspěvky na obnovu kulturních památek umístěných ve vesnických památkových rezervacích a v památkových zónách venkovského a krajinného charakteru. Zahrnují zejména zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky nebo boží muka (Ministerstvo kultury ČR, b). Z programu bylo celkem poskytnuto 38 497 000 Kč. Kraj Vysočina obdržel částku ve výši 1 240 000 Kč. Peníze byly následně použity na 2 kostely, 2 lidové architektury a 1 měšťanský dům. (Ministerstvo kultury ČR, 2024d)

Program restaurování movitých kulturních památek

Z této iniciativy jsou udělovány finanční příspěvky na obnovu a restaurování movitých kulturních památek, především významných uměleckých děl nebo uměleckoprůmyslových prací umístěných v budovách, které jsou veřejnosti přístupné pro kulturní, výchovně-vzdělávací nebo náboženské účely. To se týká například obrazů a soch umístěných v kostelech (Ministerstvo kultury ČR, b). Finanční prostředky pro rok 2023 dosáhly celkové částky 32 630 000 Kč. Kraj Vysočina obdržel podíl ve výši 1 998 000 Kč. Všechny tyto prostředky byly následně rozděleny mezi 9 církví. Všechny církve využily finanční příspěvek k restaurování oltářů. (Ministerstvo kultury ČR, 2024f)

Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím ORP

Finanční prostředky v rámci tohoto programu jsou zaměřeny na udržení a obnovu nemovitých KP umístěných mimo památkové rezervace a zóny, které nejsou zařazeny NKP a nejsou ve vlastnictví ČR (Ministerstvo kultury ČR, b). V průběhu roku 2023 byla alokována částka ve výši 97 282 083 Kč. Kraj Vysočina obdržel částku 7 408 000 Kč. Konkrétně byly finanční prostředky využity na zachování 2 drobných památek, jako jsou sochy, sousoší, morové sloupy, boží muka apod. Dále byly podpořeny 4 fary, 1 hrad, 4 hřbitovy, 20 kostelů, 4 lidové architektury, 1 měšťanský dům, 8 movitých památek a 12 dalších objektů, například sýpek, divadel a sokoloven. (Ministerstvo kultury ČR, 2024e)

Program podpory pro památky světového dědictví

Jeho hlavním účelem je plnit závazky, které ČR přijala s přijetím Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. (Ministerstvo kultury ČR, b). V roce 2023 z tohoto programu obdrželo město Třebíč dotaci ve výši 174 000 Kč na projekt „Management Plan pro město Třebíč – aktualizace 2023“, dále město obdrželo 400 000 Kč na projekt „Třebíč – 20 let v elitní společnosti UNESCO – videomapping“ a v neposlední řadě obdrželo 201 000 Kč na další projekt s názvem „Třebíč – 20 let na Seznamu UNESCO – slavíme a vzděláváme se“. (Ministerstvo kultury ČR, 2024a)

Program Kulturní aktivity v památkové péči

Tento program poskytuje finanční podporu veřejně prospěšným projektům, které předkládají spolky a další subjekty, jež aktivně přispívají k ochraně nemovitých a movitých památek v ČR a šíří povědomí o péči o tyto památky. (Ministerstvo kultury ČR, b)

1.4.3 Programy Kraje Vysočina

Následující oddíl popisuje dotační programy financované Krajem Vysočina. Všechny údaje pocházejí z oficiálních webových stránek dotačních programů Kraje Vysočina z kategorie kultura a památková péče. Jsou zde uvedeny informace o programech vyhodnocených za rok 2023. Pro rok 2024 jsou již programy vyhlášeny, ale zatím nejsou uzavřeny a vyhodnoceny.

Program památky 2023

Jedná se o iniciativu, která má za účel podporu obnovy kulturních památek a zajištění předprojektové dokumentace pro jejich restaurování. Celkový rozpočet alokovaný na tento program činil 15 500 000 Kč. Mezi žadatele a projekty na rok 2023 patřilo například město Třebíč,

kteřé obdrželo 220 000 Kč na restaurování oltáře v kapliče sv. Petra a Pavla. (Kraj Vysočina, 2023d)

Program bavíme se na Vysočině 2023

Program pro podporu akcí v oblasti kultury, volného času a sportu disponuje alokací ve výši 3 700 000 Kč. Mezi projekty pro rok 2023 patřily například: Podpora kulturních akcí ve městě Žďár nad Sázavou, které obdrželo finanční příspěvek ve výši 49 768 Kč. Dalších 60 000 Kč bylo poskytnuto městskému kulturnímu středisku v Náměšti nad Oslavou na projekt "Oživený zámek 2023". (Kraj Vysočina, 2023b)

Program UNESCO 2023

Jedná se o program, který je zaměřen na podporu měst, jež disponují památkami zapsanými na Seznamu světového kulturního UNESCO. Celková alokace programu činila 1 050 000 Kč. Mezi žadateli byla tři města: Telč, Třebíč a Žďár nad Sázavou. Každému z těchto žadatelů byla přidělena stejná částka ve výši 350 000 Kč. Níže je k dispozici Tabulka 1 obsahující všechny žadatele spolu s požadovanou částkou, schválenou částkou a skutečnou částkou, která byla žadateli vyplacena na uskutečnění daného projektu. (Kraj Vysočina, 2023f)

Tab. 1: Seznam žadatelů o dotaci v programu UNESCO 2023

Název žadatele	Název projektu	Požadovaná částka v Kč	Schválená částka v Kč	Vyplacená částka v Kč
Město Telč	Pozvání do Telče – města UNESCO	350 000	350 000	350 000
Město Třebíč	Třebíč – 20 let na Seznamu UNESCO – slavíme a vzděláváme se	350 000	350 000	350 000
Město Žďár nad Sázavou	Venkovní osvětlení ambitů kostela na Zelené hoře	350 000	350 000	350 000

Zdroj: Vlastní zpracování dle Kraje Vysočina (2023f)

Program památkově chráněná území 2023

Tento program se zaměřuje na renovaci nepamátkových objektů v památkových rezervacích a zónách. Na rok 2023 byla určena alokace ve výši 1 600 000 Kč. Finanční prostředky byly využity například na opravu opěrné zdi v Žerotínově ulici v Moravských Budějovicích, kde město požadovalo 100 000 Kč a obdrželo plnou požadovanou částku. (Kraj Vysočina, 2023c)

Program postupové přehlídky v kultuře 2023

Celková alokace na tento program činila 350 000 Kč, což představovalo nejnižší alokaci v kategorii programu kultura a památková péče za rok 2023. Mezi žadatele patřilo například městské kulturní středisko Třebíč, které požadovalo částku 30 000 Kč na projekt „Třebíčské loutkářské jaro – 55. ročník“, a požadované částce bylo vyhověno v plné výši. (Kraj Vysočina, 2023e)

1.5 Cestovní ruch a veřejná správa

CR je klíčovým prvkem české ekonomiky, který má značný vliv na celkový růst a prosperitu země. Jeho význam spočívá v tom, že nejen přináší přímé příjmy z turistického ruchu, ale má také výrazný multiplikační efekt, který podporuje rozvoj dalších odvětví hospodářství. Tento sektor

vytváří nová pracovní místa, což přispívá ke zvýšení. Zároveň hraje klíčovou roli v podpoře ekonomického rozvoje jednotlivých regionů a přispívá k celkové prosperitě ČR. (Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR, © 2021)

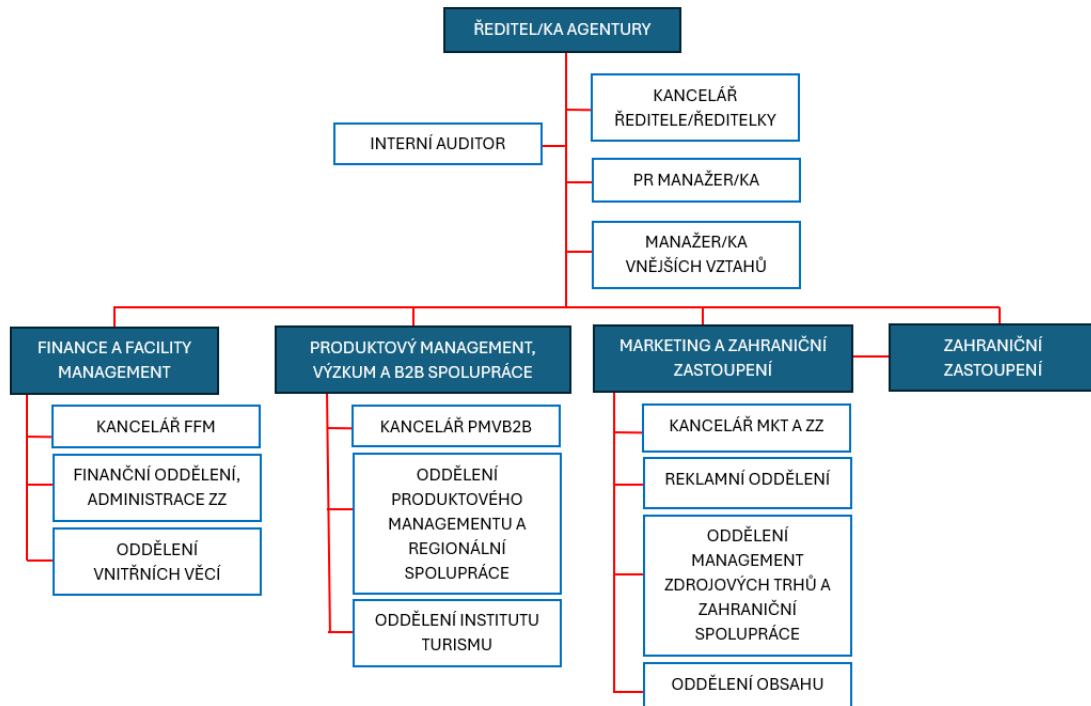
Veřejná správa je systém organizací, institucí a orgánů, které vykonávají správní činnosti ve prospěch občanů a státu. Jejím hlavním úkolem je zajistit, aby stát fungoval efektivně a aby byly dodržovány zákony a pravidla. Mezi hlavní složky veřejné správy patří státní orgány, samosprávné orgány (například obecní úřady), veřejné instituce a další organizace veřejného sektoru. Podle Ryglové, Buriana a Vajčnerové (2011, s. 45-47) jsou CR a veřejná správa vzájemně propojené oblasti, které mají klíčový vliv na úspěšný a udržitelný rozvoj destinací. Veřejné orgány hrají zásadní roli v regulaci, správě a podpoře CR. Jejich úkolem je vytváření pravidel a plánů pro turistické oblasti, alokace investic a podpora místního podnikání. Poskytují návštěvníkům různé služby, jako jsou informační centra, mapy nebo veřejná doprava. Usiluje také o zlepšení mezilidských vztahů a respektu k různorodosti. Neefektivní správa může CR negativně ovlivnit, například nedostatečnou ochranou přírodních a kulturních zdrojů, přetěžováním infrastruktury atd. Vztah mezi CR a veřejnou správou je tedy klíčový pro úspěšný a udržitelný rozvoj. Je proto důležité, aby veřejná správa byla dobře řízena, transparentní a přizpůsobena potřebám dané destinace. CR ovlivňuje všechny sféry společnosti, od veřejné správy až po podnikatele, na různých úrovních – od celostátní až po místní. Každý z těchto sektorů hraje ve fungování CR svou specifickou roli. Veřejnou správu vykonává stát, územní samosprávné celky a další subjekty. Samospráva je forma veřejné správy, kterou vykonávají zástupci (kraje, obce), jimž byla udělena moc ze strany veřejné správy. Jedná se o způsob řízení, kdy daný subjekt samostatně rozhoduje o určitých záležitostech a spravuje se autonomně neboli sám.

1.5.1 Stát

Stát má na starosti strategii regionálního rozvoje, která zahrnuje celkové cíle státu v oblasti regionálního rozvoje, včetně podpory CR. Jeho politika v oblasti CR se zaměřuje na řadu aspektů, jako jsou legislativa a právní normy včetně předpisů EU, koncepce státní politiky CR, sběr statistik o CR, tvorba rozvojových plánů, programy podpory CR a vzdělávání v této oblasti. (Ryglová, Burian a Vajčnerová, 2011, s. 45-47)

Ústředním orgánem státní správy v oblasti CR je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (© 2024d) bylo zřízeno 1. listopadu 1996. Jeho rozsáhlé pravomoci a odpovědnosti zahrnují oblasti jako je regionální politika, politika bydlení, územní plánování a hlavně CR. Ministerstvo je zodpovědné za správu finančních prostředků určených k podpoře těchto politik a koordinuje činnosti ministerstev a dalších orgánů státní správy v těchto oblastech. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (© 2024c) hraje klíčovou roli jako centrální orgán, který koordinuje aktivity v oblasti CR a celkově se snaží vytvářet podmínky pro prosperitu tohoto odvětví. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR dále připravuje klíčové strategické dokumenty, které stanovují směřování celého odvětví, navrhuje příslušné legislativní změny, zajišťuje ochranu spotřebitelů a stanovuje pravidla pro fungování cestovních kanceláří. Rovněž aktivně implementuje projekty financované z evropských strukturálních fondů, které mají za cíl podporovat rozvoj CR v ČR. Kromě toho se aktivně účastní mezinárodních akcí souvisejících s CR a prezentuje svou práci na odborných konferencích a veletrzích.

Příspěvkovou organizací Ministerstva pro místní rozvoj ČR je Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism, která byla zřízena 1. dubna 1993. Jejím hlavním cílem je propagace destinace ČR na zahraničním i domácím trhu (Palatková, Zichová, 2014, s. 234). Pro dosažení tohoto cíle provádí agentura CzechTourism (© 2024c) řadu úkolů, které koordinuje ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR. Jednotlivé úkoly jsou prováděny příslušnými odděleními, které znázorňuje následující organizační struktura (viz Obrázek 5.).

Obr. 5: Organizační struktura CzechTourism

Zdroj: Vlastní zpracování dle CzechTourism (© 2024c)

Prvním z těchto úkolů je koordinace aktivit v oblasti CR a podpora jeho všestranného rozvoje. To zahrnuje spolupráci s orgány státní správy a samosprávy, profesními organizacemi, školami a dalšími institucemi, včetně zahraničních. Dále se zaměřuje na destinační marketing, což zahrnuje propagaci ČR na domácím i zahraničním trhu, tvorbu marketingových aktivit a podporu prodeje turistických produktů. Další činností agentury je mediální prezentace ČR a CR, včetně spolupráce s novináři a médii. Informační podpora CR zahrnuje poskytování informačního servisu pro průmysl CR, vydávání odborných zpráv a spolupráci na vytváření turistického informačního systému. CzechTourism se rovněž věnuje výzkumným a vzdělávacím aktivitám, které mají za cíl zajištění konkurenceschopnosti subjektů CR a povzbuzení přívětivého chování vůči zahraničním návštěvníkům. Agentura se v neposlední řadě také stará o ekonomické a administrativní zajištění svého chodu. Celkově se tedy CzechTourism snaží posilovat image ČR jako atraktivní turistické destinace a podporovat rozvoj CR v zemi. (CzechTourism, © 2024c)

1.5.2 Kraj

Kraje připravují programy rozvoje, které zahrnují také plány na podporu rozvoje CR. Tato opatření mohou být prováděna přímo kraji nebo skrze jeho přidružené organizace, jako jsou destinační organizace CR. Kraje rovněž koordinují marketingové aktivity a sbírají statistiky o CR

ve svém regionu. Pro podporu CR využívají kraje finanční nástroje, jako jsou operační programy. Tyto nástroje zahrnují různé formy financování, jako jsou dotace, granty a další podpůrné programy. (Ryglová, Burian a Vajčnerová, 2011, s. 45-47)

Agentura CzechTourism (© 2024b) aktivně zapojuje všechny kraje a regiony ČR do svých marketingových kampaní zaměřených na CR. Turistické cíle jsou pečlivě vybírány ve spolupráci s organizacemi destinačního managementu (dále jen jako DMO), které fungují jako spojka mezi agenturou a místními partnery. Tito koordinátoři sbírají z daných oblastí podněty a požadavky a také zajišťují průběžnou informovanost regionálních subjektů o aktuálních i nadcházejících projektech agentury. Díky této úzké spolupráci dochází k efektivnímu propojení a koordinaci mezi všemi účastníky CR. Destinační management je klíčovým prvkem ve struktuře CR, fungujícím jako prostředník mezi národní turistickou centrálou CzechTourism (© 2024a) a regionálními aktéry. Skrze krajské, oblastní a místní manažery CR sbírá požadavky místních podnikatelů, správců turistických destinací a dalších partnerů a integruje je do svých strategií. Jeho hlavní úkoly zahrnují kontinuální zlepšování infrastruktury CR, podporu tvorby pracovních míst a rozvoj podnikatelského prostředí v regionech. Dále se zaměřuje na zvyšování prestiže destinací a pomáhá při celkovém rozvoji regionů, včetně rozvoje infrastruktury, dopravy, a sociálních služeb. Hlavním cílem je zlepšení kvality života místních obyvatel a podpora 3K platformy, která zdůrazňuje význam komunikace, spolupráce a koordinace aktivit v regionu. Následující Tabulka 2 vyobrazuje všechny krajské organizace, které se zabývají aktivitami CR.

Tab. 2: Seznam krajských koordinátorů cestovního ruchu

Kraj	Organizace
Hlavní město Praha	Prague City Tourism
Jihočeský	Jihočeská centrála cestovního ruchu
Jihomoravský	Centrála CR Jižní Morava
Karlovarský	Živý kraj – destinační agentura pro Karlovarský kraj
Královéhradecký	Královéhradecká krajská centrála cestovního ruchu, p. o
Liberecký	Krajský úřad Libereckého kraje
Moravskoslezský	Moravian – Silesian Tourism
Olomoucký	Centrála CR Olomouckého kraje
Pardubický	Destinační společnost Východní Čechy
Plzeňský	Krajský úřad Plzeňského kraje
Středočeský	Středočeská centrála cestovního ruchu
Ústecký	Krajský úřad Ústeckého kraje
Vysočina	Vysočina Tourism
Zlínský	Centrála CR Východní Moravy

Zdroj: Vlastní zpracování

1.5.3 Města a obce

Základním úkolem obcí je péče o celkový rozvoj svého území, což zahrnuje přípravu územních plánů, strategických a rozvojových plánů, včetně těch, které se týkají CR. V rámci CR je jedním z hlavních úkolů obcí budování turistické infrastruktury a podpora investic zaměřených na řešení problémů spojených s tímto odvětvím. Většina měst a obcí provozuje turistická informační centra (Dále jen jako TIC), která slouží k poskytování informací návštěvníkům. Menší obce, které nemají prostředky na provoz vlastního centra, mohou spolupracovat s nejbližším existujícím TIC nebo šířit informace prostřednictvím svých webových stránek a sociálních sítí. (Rygllová, Burian a Vajčnerová, 2011, s. 45-47)

1.6 Cestovní ruch a rezidenti

Podle slovníků Organizace spojených národů pro CR (2008) jsou rezidenti „jednotlivci, jejichž střed ekonomického zájmu se nachází na ekonomickém území dané země“. V kontextu CR lze tedy považovat za rezidenta místního obyvatele konkrétní destinace. Rezidenti jsou přímo zapojeni do dění v CR. Holešinská (2012, s. 22-23) uvádí, že s nárůstem turismu a jeho masovým charakterem, který přetváří destinace a ovlivňuje tak tím životy místních obyvatel, se rezidenti potýkají s řadou pozitivních i negativních vlivů. CR má celou řadu dopadů, a to nejen na místní obyvatelé ale na celou destinaci.

Tyto dopady Holešinská (2012, s. 22-23) dělí na 3 základní druhy:

- Ekonomické
- Environmentální
- Sociokulturní

1.6.1 Ekonomické vlivy

CR přináší mnoho příležitostí pro místní obyvatele. Jednou z hlavních výhod je vytváření pracovních míst v různých odvětvích, jako jsou hotelnictví, restaurace, průvodcovství, doprava a maloobchod se suvenýry. Nová pracovní místa nejenže zlepšují zaměstnanost v dané oblasti, ale také přinášejí nové možnosti příjmů pro místní obyvatele (Holešinská, 2012, s. 22-23). V ČR je CR jedním z klíčových prvků ekonomiky. Data o zaměstnanosti v cestovním ruchu v ČR jsou systematicky sbírána Českým statistickým úřadem (dále jen jako ČSÚ). Na webových stránkách ČSÚ jsou k dispozici informace o zaměstnanosti v CR od roku 2003 do roku 2022. Z následující Tabulky 3 vyplývají informace o zaměstnanosti v odvětví CR v průběhu čtyř po sobě jdoucích let.

Tab. 3: Zaměstnanost v cestovním ruchu v ČR v letech 2019-2022

	2019	2020	2021	2022
Počet zaměstnaných osob v CR	239 506	220 663	215 233	225 546
Z toho podnikatelé	40 731	36 786	35 173	35 184
Z toho zaměstnanci	198 775	183 877	180 060	190 362

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2024b)

Podle Tabulky 3 celkový počet zaměstnaných v CR vykazuje určité fluktuace. V roce 2019 bylo zaměstnáno 239 506 lidí, avšak v roce 2020 tento počet poklesl na 220 663 jedinců. Následující

rok 2021, počet zaměstnaných klesl ještě více na 215 233, ale v roce 2022 došlo k nárůstu na 225 546 zaměstnanců. Tato změna v zaměstnanosti může být důsledkem několika faktorů, včetně ekonomické situace, sezónní povahy CR a extrémních událostí, jako byla pandemie COVID-19, která měla v roce 2020 dramatický dopad na celé odvětví.

CR s sebou přináší také negativní dopady. Jedním z negativních aspektů jsou sezónní pracovní příležitosti, které mohou vést k nejistotě a nestabilitě pracovních míst mimo hlavní turistickou sezónu. Dalším problémem je zvyšování cen nemovitostí v populárních turistických destinacích, což může způsobit, že místní obyvatelé budou mít obtíže s dostupností bydlení ve svých komunitách. (Holešinská, 2012, s. 23) Tento jev vede k tzv. derezidencializaci, kdy se historická centra měst vyprazdňují od původních obyvatel, což má negativní dopad na autentičnost destinace a ztrátu místní atmosféry (Pachrová, 2011). Dalším aspektem je závislost místní ekonomiky na turistickém průmyslu, což může zvýšit její zranitelnost vůči neočekávaným událostem, jako jsou ekonomické krize, teroristické útoky, přírodní katastrofy nebo pandemie.

1.6.2 Environmentální vlivy

Holešinská (2012, s. 23-24) uvádí, že CR má značný vliv na životní prostředí a tím pádem i na místní obyvatelé. Ve spojitosti s environmentálními dopady je obtížné nalézt pozitivní vlivy, avšak lze mezi ně zařadit například investice do technologií na čištění vody, zvyšování povědomí o životním prostředí, či ochranu, která spočívá v budování přírodních parků nebo omezení vstupů. Tyto formy ochrany však spíše slouží k omezování negativních vlivů než k přímému pozitivnímu dopadu.

Negativní environmentální jevy jsou podle Holešinské (2012, s. 23-24) především patrné ve formě znečištění ovzduší, nazývaného emise, poškozování přírodních oblastí, jako je odlesňování z důvodu výstavby dodatečné infrastruktury, nadměrné spotřeby a znečištění vody, produkce odpadu a nadměrného hluku. Tyto negativní jevy jsou nejvíce patrné v urbanizovaných oblastech, kde mají tendenci zhoršovat kvalitu života místních obyvatel a mohou mít negativní vliv především na jejich psychické ale i fyzické zdraví.

1.6.3 Sociokulturní vlivy

Jak uvádí Půtová (2019, s. 131) sociokulturní vlivy a důsledky turismu na hostitelskou společnost souvisí s transformací hodnotových systémů, normativních postupů a tradičního způsobu života. Tyto proměny ovlivňují různé kulturní, sociální, politické, ekonomické a environmentální procesy, které jsou specifické jak pro turisty, tak pro místní obyvatele. Sociokulturní dopady turismu na hostitelskou kulturu jsou obecně klasifikovány jako pozitivní nebo negativní.

Mezi pozitivní vlivy Holešinská (2012, s. 23) řadí zlepšení životního standardu díky využívání služeb, které jsou vytvořeny pro návštěvníky, jako jsou obchodní a dopravní možnosti. Kulturní výměna je dalším pozitivním aspektem, kde turisté přinášejí nové perspektivy, zkušenosti a tradice, což může obohatit místní kulturu a podpořit porozumění mezi různými etnickými skupinami.

Naopak negativní dopady se podle Holešinské (2012, s. 23) projevují, když na jednom místě pobývá příliš mnoho návštěvníků. To může mít za následek zhoršení morálky mezi rezidenty, vzrůst kriminality, vandalismu, prostituce a podobně, a může vést ke ztrátě identity dané oblasti.

Různé kulturní rozdíly mohou vést k napětí či naopak může dojít k akulturaci. Jak uvádí Pachrová (2011) akulturace je proces, kdy nadměrný turismus v místní komunitě může vést k přenosu zvyků, tradic a chování z jiných kultur do destinace, která tyto prvky původně neměla.

Pachrová (2011) dělí negativní dopady CR do socio-kulturní sféry destinace na sociální, kulturní a etnické efekty. Mezi sociální efekty řadí jistou formu akulturace, kterou je demonstrační efekt. Reisinger (2019, s. 77–78) popisuje demonstrační efekt jako vliv chování jednotlivců způsobený pozorováním chování druhých. Tento jev přiřazuje spíše místním komunitám v méně vyspělých zemích, kde si místní všimají nadřazeného životního stylu návštěvníků, a snaží se dosáhnout stejného. Nicméně drahý životní styl a luxusní věci nemusí být pouze předměty obdivu, ale také zdrojem hněvu. Demonstrační efekt často vyvolává žárlivost, a dokonce i nenávisť vůči návštěvníkům zejména, když místní vidí, že nemohou mít stejný životní standard. Mladí lidé jsou obzvláště náchylní, kdy demonstrační efekt povzbuzuje mladé lidi, aby opustili své rodiny a rodnou zemi, zejména venkovské oblasti, a přesídlili se do městských oblastí nebo dokonce do zahraničí ve snaze o lepší životní styl. Dalším důsledkem Pachrová (2011) uvádí efekt módnosti, který ovlivňuje rozhodování lidí při výběru destinace pro dovolenou. Lidé se často řídí tím, co je prezentováno jako populární a moderní, což může vést ke větší koncentraci návštěvníků v určitých oblastech. Důsledkem intenzivního turismu může také vzniknout tzv. dualizace společnosti. Dualizaci společnosti Šubrt (2010, s. 167) popisuje jako proces, při kterém se společnost rozděluje na dvě základní vrstvy, nebo skupiny lidí. Tyto vrstvy se od sebe liší sociálně-ekonomickými podmínkami a životními situacemi. Jedna vrstva může být tvořena bohatšími jedinci nebo skupinami, zatímco druhá vrstva může zahrnovat chudší jedince, nebo ty, co mají omezený přístup ke zdrojům a příležitostem. Tento rozdíl může být patrný v mnoha oblastech, jako jsou příjmy, zaměstnanost, vzdělání, bydlení a další životní podmínky. Dualizace společnosti může mít vliv na sociální stabilitu, ekonomický růst a celkovou rovnováhu společnosti. Dalším negativní efekt, který uvádí Pachrová (2011) je marginalizace místních obyvatel, kteří jsou vytlačováni z historických částí. To může vést k zvýšenému výskytu jevů, jako je prostituce, kriminalita nebo toxikomanie.

Mezi kulturní efekty Pachrová (2011) řadí fenomén inscenizace. Inscenizace představuje komerčně motivované předvádění tradic a obyčejů. Tyto inscenované události jsou často součástí nabídky CR a mohou zahrnovat různé obřady a tance. Další formou je folklorizace, kdy jsou lidové tradice a slavnosti uměle ožívány a komercializovány, čímž může docházet k ztrátě jejich autenticity. Komericializovány však nejsou pouze tradice a slavnosti ale i zdroje dané destinace, kdy se z daného zdroje stane komodita. Křížek a Neufus (2011, s. 164) označuje komercializace zdrojů jako proces, při kterém se primární zdroje CR začleňují do nabídky CR. Tento proces často vede k potlačení hledisek, jako jsou kulturní, estetické, duchovní, pietní, výchovné, vzdělávací a etické aspekty. Tento efekt se nazývá komodifikace, kdy se z daného zdroje stává komodita. V rámci komodifikace je zboží vyráběno a nabízeno masově, čímž ztrácí svou jedinečnost. Příkladem je masová výroba kýčovitých suvenýrů a stereotypizace místního uměleckého řemesla. Tento jev má významný dopad nejen na přírodní složky geografického prostředí, ale také ovlivňuje nehmotnou složku životního prostředí hostitelské destinace, jako je lokální kultura, která je prezentována jako atrakce CR a může se stát objektem obchodu s turisty. Mezi další kulturní efekt Křížek a Neufus (2011, s. 164) řadí stereotypizaci. Stereotypizace je proces, který je podporován komerčním tlakem na místní kulturu, zejména v zemích s vysokým turistickým zájmem. Jedná se v podstatě o sblížování místní kultury s globální kulturou, často

prostřednictvím zjednodušení a zobecnění místních tradic a zvyklostí. Pachrová (2011) doplňuje, že tímto procesem může docházet k postupné ztrátě autenticity a pravdivosti určitého území a jeho kultury.

Etnické efekty jsou dle Pachrové (2011) důsledky, které se projevují v rámci určité etnické skupiny nebo komunity. Tyto efekty mohou být způsobeny různými faktory, jako jsou kulturní rozdíly, historické události, politické změny nebo ekonomické podmínky. Mezi etnické efekty patří etnocida, což je proces vyhlazování prvků charakteristických pro místní kulturu, je výsledkem globalizace a vlivu CR. Tento jev vede k ztrátě autentičnosti destinace a snižuje její atraktivitu pro turisty. Mezi další etnické efekty patří xenofobie, což je strach z cizinců, a může se v CR zvyšovat i snižovat.

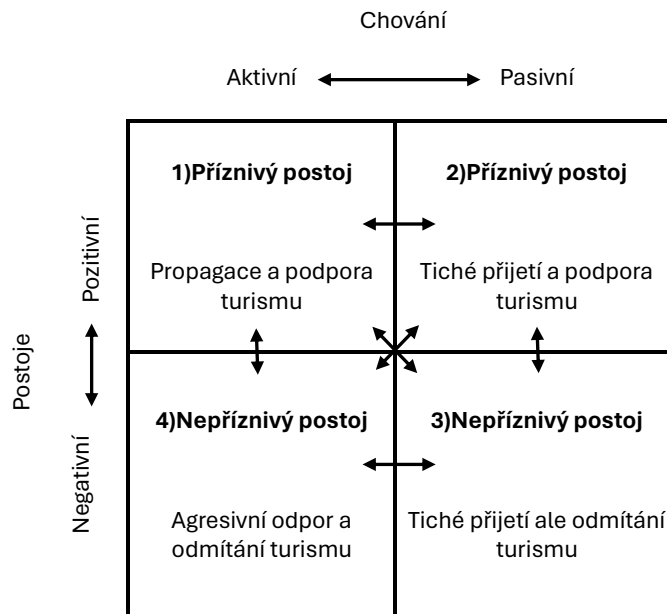
Všechny výše uvedené negativní vlivy často vedou k tzv. turistické iritaci, což je proces, který popisuje vývoj vztahu místních obyvatel k CR. Pro měření této dynamiky se často využívá empiricky odvozená čtyřstupňová škála známá jako Doxeyho iritační index. Booth (2010, s. 11) popisuje 4 fáze Doxeyho iritačního indexu. Během první fáze vývoje jsou turisté a návštěvníci vítáni a povzbuzováni k návštěvě, protože přinášejí nové interakce a nové zdroje příjmů. Doxey tuto fázi označuje jako euforii. Následuje fáze apatie, která nastává, když jsou návštěvníci bráni jako samozřejmost a setkání s nimi a místními se stává významně komercializováno. Obyvatelé již nepovažují návštěvníky za pozitivní vliv. Když jsou návštěvníci vnímáni jako rušivý element každodenního života místních obyvatel, dosáhlo se fáze znechucení. Znechucení se následně mění v antagonismus neboli nepřátelství, což je fáze, kdy obyvatelé mají malou kontrolu nad situací a otevřeně se staví proti návštěvníkům. Půtová (2019, s. 132) například představuje Doxeyho iritační index jako pětiúrovňové schéma, které se zabývá mírou podráždění místních obyvatel v důsledku turistické aktivity v destinaci. Tato podrážděnost je spojena s fyzickou přítomností turistů, jejich počtem a charakteristikami, délkou jejich pobytu a kulturními rozdíly. Model Doxeyho iritačního indexu je závislý na specifických vlastnostech hostitelské komunity, úrovně návštěvnosti a růstu destinace. Ukazuje také, že komunity procházejí různými fázemi reakce na rozvoj turismu, kdy dopady turistické činnosti ve svém regionu postupně narůstají a vnímání místními obyvateli se mění v závislosti na jejich zkušenostech. Původně pozitivní postoj místních k turismu postupně přechází v negativní reakce, neboť turistická aktivita přináší tlak na místní společnost. První čtyři fáze jsou v souladu s popisem Booth (2010, s. 11). Navíc Půtová (2019, s. 133) uvádí pátou fázi zvanou „Vzájemná rezignace“. Tuto fázi považuje za konečnou fázi. Ve fázi rezignace ztrácí destinace atraktivitu pro obě strany a turisté začínají hledat jiné cíle pro své cesty. Jednotlivé fáze Doxeyho iritačního indexu podle Půtové znázorňuje Obrázek 6.

Obr. 6: Doxeyho iritační index

Zdroj: Vlastní zpracování dle Půtové (2019)

Další užitečnou metodou k zjišťování různých postojů k turismu je rámec podle Bjorklunda a Philbricka z roku 1972. Základem tohoto rámce je matice (viz Obrázek 7). Každé pole matice zobrazuje konkrétní postoj rezidentů a šipky naznačují možné změny v těchto postojích v důsledku CR. (Wall a Mathieson, 2006, s. 229)

Obr. 7: Matice podle Bjorklunda a Philbricka

Zdroj: Vlastní zpracování dle Walla a Mathiesona (2006, s. 229)

Podle matice znázorněné v Obrázku 7 lze rozlišit postoje a chování skupin nebo jednotlivců jako pozitivní či negativní a aktivní či pasivní. Pro lepší porozumění lze uvést příklady: například

podnikatelé v oblasti CR často patří do kategorie 1, kde aktivně propagují a podporují turismus, jelikož z něj pochází jejich částečné či veškeré zdroje příjmu. Do kategorie 4 spadají jedinci s negativním až odmítavým postojem k turismu, kteří svůj názor nějakým způsobem projevují. Zbýlá většina populace se nachází v kategoriích 2 a 3, kde zauímají pasivní postoj k CR, kdy ho buďto tichým způsobem akceptují, nebo odmítají.

1.6.4 Dosavadní výzkumy

Podle Půtové (2019, s. 130) byla v minulosti spokojenost hosta zajišťována hostitelem, který jej vítal jako dočasného člena rodiny a host respektoval pravidla domu. Avšak s nástupem moderního turismu došlo k porušení těchto tradičních vztahů mezi hostitelem a hostem, které byly založeny na vzájemném respektu, právech a povinnostech. Současný turismus s sebou přinesl komercializaci a komodifikaci, což znamená, že turisté a návštěvníci nejsou již považováni za hosty, ale spíše za spotřebitele a hostitelé za poskytovatele služeb.

S rostoucím turismem se vztah mezi turisty a místními obyvateli stává centrem pozornosti v mnoha studiích. Existuje mnoho výzkumů zaměřených na postoje rezidentů k CR, které se snaží porozumět jejich vnímání a postojům k CR ve svém městě nebo regionu. Tyto výzkumy často využívají různé metody, jako jsou dotazníkové šetření, skupinové diskuse, řízené rozhovory, analýzy sociálních médií a online recenzí, nebo prostřednictvím odborných studií. Cílem je identifikovat klíčové obavy, potřeby a preference rezidentů v souvislosti s CR a zjistit, jakým způsobem ovlivňuje jejich každodenní život.

Například ve výzkumu z roku 1989 autor Doğan (1989) konstatoval, že CR má významný sociokulturní dopad na destinace. Jeho výzkum naznačuje, že sociokulturní struktury destinací se pod vlivem CR výrazně mění. Tyto změny mohou být jak pozitivní, tak negativní, a mohou se v rámci různých destinací lišit. Reakce místních komunit na tyto změny jsou různorodé a závisí na sociokulturních charakteristikách daného místa. Studie Doğana (1989) se zaměřuje na tzv. behaviorální model reakcí rezidentů na dopady CR. Tento model zkoumá různé způsoby, jakými mohou místní obyvatelé reagovat na vlivy CR a jak tyto reakce ovlivňují jejich chování.

V dnešním CR mezi časté studie patří ty, se zaměřením na vnímání dopadů CR mezi obyvateli pobřežních a ostrovních destinací. V těchto oblastech CR představuje hlavní zdroje příjmů a mnoho místních pracuje v tomto odvětví, což je staví do přímého kontaktu s návštěvníky. Jako příklad tohoto fenoménu lze uvést CR v oblastech středozemního moře. V publikaci „Tourism, Leisure and Recreation“, autor Nagle (1999) popisuje negativní dopad CR v pobřežních oblastech s důrazem na oblasti Středozemního moře. Pobřeží Středozemního moře je nejdůležitějším turistickým místem na světě, přičemž tvoří až 35 % všech turistů. Povaha turismu a jeho dopady se dramaticky změnily od roku 1960. Počet turistů v této oblasti vzrostl z 54 milionů v roce 1970 na 157 milionů v roce 1990. Současné předpovědi naznačují, že do roku 2025 se počet zvýší až na 380 milionů. Na masový turismus v pobřežních oblastech Jižní Evropy se ve své knize „Coastal Mass Tourism“ zaměřil také autor B. Bramwell (2004), který tato tvrzení potvrzuje.

Další destinací silně postiženou overturismem je italské město Benátky. Vzhledem k veřejné kritice obyvatel Benátek vůči turistům, která se projevuje formou demonstrací, se ve městě pravidelně provádějí dotazníková šetření a rozhovory, které zkoumají jejich vnímání dopadů turismu na každodenní život. Zajímavý pohled na postoje rezidentů uvádí článek na portálu

„Spotted by Locals“, kdy autorka Ferigo (2020) sdílí svou osobní zkušenost s turismem poté, co se přestěhovala do italských Benátek jako studentka. Ve městě popisuje velký problém s hledáním běžných služeb, jako je lékárna nebo obchod, protože většina obchodů je zaměřena převážně na prodej suvenýrů. Dále zmiňuje obtíže s bydlením, neboť většina dostupného ubytování nabízí pouze krátkodobé pronájmy pro turisty, nikoli dlouhodobé nájemní smlouvy pro místní obyvatele. Tyto problémy vedou k marginalizaci obyvatel, kdy se rezidenti z historických center stěhují do méně rušných lokalit. Mnozí se proto rozhodli pro bydlení v okolních městech jako Mestre a Marghera, která jsou spojena s Benátským ostrovem. Tímto způsobem mohli najít bydlení, které alespoň splňovalo základní normy a bylo cenově dostupnější. Dalším problémem uvádí zácpy, kvůli nimž například v sezóně dochází k opoždování učitelů a studentů na lekce, jelikož místní autobusy a lodě jsou přeplněné. Situace se někdy stává tak extrémní, že studenti musí odložit zkuškové termíny. V důsledku toho se lidé v Benátkách nechtějí s turisty přátelsky stýkat a místní se jim vyhýbají. Mnoho barů, restaurací a kaváren dává přednost zůstání v anonymitě a někteří dokonce odmítají obsloužit ty, kteří neovládají místní dialekt. Ferigo (2020) dále konstatuje, že ani vláda neposkytuje příliš pomoci. Velké cestovní společnosti, které na turistech vydělávají miliony, mají silný vliv na rozhodování a opatření nejsou přijímána s ohledem na životaschopnost města pro obyvatele. Tento přístup považuje za důkaz toho, jak přemíra turismu ovlivňuje myšlení lidí natolik, že zapomínají na původní poslání města – sloužit svým obyvatelům, jejich životnímu stylu a kultuře. Na závěr zdůrazňuje, že vlády musí zajistit, aby města byla pro své občany stejně důležitá jako pro návštěvníky.

Další zemí v Evropě, která se potýká s masovým turismem, je Španělsko. Hernandez – Maskivker a kol. (2021) se zaměřili na španělská města Barcelona a Sevilla. Z jejich výzkumu vyplývá, že pro efektivní správu turismu je nezbytná podpora místních obyvatel. Navrhují zapojení všech zúčastněných stran, zejména místních obyvatel, do plánování a řízení turistických destinací. Dále zdůrazňují důležitost zaměřením se na individuální marketing a nabízení turistům personalizovaných zážitků založených na autentických zdrojích destinace. Jako další příklad lze zmínit studii autorů Garau-Vadell, Gutierrez-Taño a Díaz-Armas (2018), jejichž studie zkoumá, jak ekonomická krize ovlivňuje pohledy a ochotu lidí podporovat rozvoj turismu. Porovnává data z let 2006, kdy ekonomika rostla, s daty z roku 2014, kdy probíhala dlouhá ekonomická recese. Data pocházejí z dvou velkých mezinárodních letovisek ve Španělsku z Mallorky a Tenerife. Výsledky naznačují, že během ekonomické recese lidé více podporují turismus, hlavně proto, že vnímají nižší náklady spojené s jeho rozvojem. Tato zjištění ukazují, jak ekonomické krize ovlivňují pohled lidí na vlivy turismu a vedou k podcenění nákladů. Proto zdůrazňují důležitost role manažerů letovisek při zajištění udržitelnosti destinace, zejména v dobách, kdy lidé jsou vstřícnější.

Tyto studie přinášejí různé přístupy k otázce, jak rezidenti vnímají rozvoj CR. Závěrem lze konstatovat, že současný stav CR v mnoha destinacích po celém světě vyžaduje pečlivou pozornost a efektivní řízení. Studie a výzkumy zaměřené na postoj místních obyvatel k CR nabízejí cenné poznatky a doporučení pro udržitelný rozvoj turistických destinací.

2 Praktická část

Praktická část se zaměřuje na několik klíčových aspektů. Prvním z nich je detailní popis města Třebíč, který zahrnuje jeho historii, nejvýznamnější osobnosti a památky. Dále se zabývá analýzou návštěvnosti města, kde je zkoumaná frekvence, vývoj a charakter návštěv. Důležitým prvkem praktické části je vyhodnocení výsledků dotazníkové šetření a řízených rozhovorů, jejichž cílem bylo v Třebíči zjistit postoje rezidentů a veřejné správy k cestovnímu ruchu v historickém, památkově chráněném centru města. Vyhodnotit míru turistické iritace a hlavní přínosy a negativa, které cestovní ruch do destinace přináší. Navrhnout možná řešení na posílení pozitivních postojů místních obyvatel k dalšímu rozvoji cestovního ruchu destinace. Kromě toho se v této části práce nachází i výsledky řízených rozhovorů s představiteli veřejné správy. Tyto rozhovory poskytují hlubší vhled do postojů a přístupu místních úřadů k CR ve městě.

2.1 Město Třebíč

Město Třebíč (© 2017a), nacházející se v Kraji Vysočina uprostřed malebného podhůří Českomoravské vrchoviny, a rozkládá se na rozloze 57,6 km². Podle údajů z roku 2023 má město populaci 34 712 obyvatel. Městem protéká řeka Jihlava tvořící jakousi pomyslnou osu, která město dělí na dvě poloviny. Petro (2023, s. 106) popisuje Třebíč jako město poměrně nenápadné, nacházející se mimo hlavní turistické trasy, avšak je domovem památek, které jsou v evropském kontextu unikátní. Díky bohaté historii lze v Třebíči obdivovat mnoho cenných památek. Kromě historie a kultury nabízí Třebíč i přírodní krásy. Malebná krajina a příroda umožňují relaxaci a aktivní odpočinek. Třebíč je tedy ideálním místem pro spojení poznávání historie s pobytem v přírodě.

2.1.1 Historie

Počátek osídlení města Třebíč sahá do období mezi lety 1101 až 1104, kdy knížata Oldřich Brněnský a Litold Znojemský založili benediktinský klášter na ostrohu nad řekou Jihlavou. V průběhu první poloviny 13. století bylo pravděpodobně rozhodnuto o přestavbě původního dřevěného klášterního areálu na kamennou podobu. Tím vznikl klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie, známý od druhé poloviny 17. století jako Bazilika sv. Prokopa, dnes jedna ze dvou památek zapsaných v Seznamu světového dědictví UNESCO. Podél kláštera se rozvinula tržní osada, kam proudili obchodníci a řemeslníci ze širokého okolí. Ve 13. století bylo město založeno na pravém břehu řeky Jihlavy lokátorem Heřmanem, a první písemná zmínka o něm pochází z roku 1277. Židé, kteří sem přišli, se usadili na levém břehu Jihlavy, kde vytvořili silnou židovskou komunitu, která se stala nedílnou součástí města. Roku 1335 obdrželo město povolení opevnit se a zavést městské právo. Po období vzestupu bylo město v 15. století zničeno uherskými vojsky a klášterní majetek přešel do rukou šlechty (Šternberků, Pernštejnů, Osovských a Valdštejnů), která z kláštera postupně udělala zámek. Následně Třebíč postihla Třicetiletá válka a později několik požárů, které městu způsobily újmu. V 19. století se začalo hospodářství obnovovat, a to zejména díky koželuhům, nábytkářskému a strojírenskému průmyslu. Ve 20. století se město rozvíjelo díky obuvnické výrobě a průmyslovým závodům, jako byly Baťovy závody v Borovině. Druhá světová válka město silně postihla, zejména židovskou komunitu, a Třebíč se stala dějištěm válečných událostí. Po válce se však život v městě opět rozvíjel. Rozrůstání

města podpořila výstavba Jaderné elektrárny Dukovany a vodního díla Dalešice (Město Třebíč, © 2017b). Obrázek 8 zobrazuje pohled na Karlovo náměstí z 20. století.

Obr. 8: Historická fotografie Karlova náměstí v Třebíči

Zdroj: Město Třebíč (© 2017b)

2.1.2 Významné osobnosti

Třebíčsko bylo domovem a útočištěm mnoha významných osobností, které měli vliv na město. Mezi nejvýznamnější patří (Město Třebíč, © 2017d):

- **Bráf Albín** (1851–1912): Profesor ekonomie a politik.
- **Budischowsky Karl Ferdinand Leopold** (1810–1884): Koželužský mistr a podnikatel.
- **Deml Jakub** (1878–1961): Katolický kněz, básník a překladatel.
- **Haněl Jan Miloslav** (1808–1883): Lékař, vlastenec a politik.
- **Kalina Antonín** (1902–1990): Zachránce dětí z koncentračního tábora Buchenwald.
- **Krajina Vladimír Josef** (1905–1993): Vědec, pedagog, politik.
- **Kremláček Josef** (1937–2015): Akademický malíř a ilustrátor.
- **Krška Titus** (1842–1900): Zakladatel Českého dobrovolného hasičského sboru.
- **Kubiš Jan** (1913–1942): Hrdina protinacistického odboje.
- **Mertl František – FRANTA** (*1930): Malíř, sochař a grafik.
- **Nezval Vítězslav** (1900–1958): Básník, dramatik, publicista, překladatel a scenárista.
- **Novák Ladislav** (1925–1999): Básník, výtvarník a překladatel.
- **Pokorný Leopold** (1904–1937): Interbrigadista, hrdina protifašistického odboje.
- **Syrový Jan** (1888–1970): Československý generál a předseda vlády.
- **Špalek Jan Cyrillus** (1566–1632): Českobratrský kněz.
- **Zahradníček Jan** (1905–1960): Básník, překladatel a esejista.
- **Žďárský Matyáš** (1856–1940): Lyžařský průkopník, horolezec, pedagog, malíř.

2.1.3 Památky

Židovská čtvrť

Ojedinelá čtvrť v Třebíči připomíná dlouhou a bohatou historii židovské obce, což ji řadí mezi urbanisticky nejzachovalejší v Evropě. Židovská čtvrť v Třebíči je skutečně unikátní v evropském měřítku. Kompletně zachované židovské čtvrti s původními budovami a půdorysem jako je ta v Třebíči jsou vzácností. Například židovské město v Praze bylo s výjimkou synagog, židovské radnice a židovského hřbitova zcela srovnáno se zemí koncem 19. století. Židovské čtvrti v Mikulově a Prostějově zůstaly zachovány pouze částečně (Petro, 2023, s. 106). Tvář židovského města v Třebíči se vyvíjela během mnoha staletí. Historie Židů v této lokalitě sahá až do roku 1338, ačkoliv jejich existence je pravděpodobná i dříve. Vznikla zde židovská čtvrť, dosahující vrcholu v 17. století, a roku 1723 vzniklo separované ghetto nařizením tehdejšího majitele panství Jana Josefa z Valdštejna. Ghetto bylo oficiálně zrušeno v roce 1848, a s rostoucí rovnoprávností Židů v 19. století se začali stěhovat do jiných částí města. Během 2. světové války byli Židé deportováni do koncentračních táborů a po válce se jen málo jednotlivců vrátilo, což vedlo k zániku židovské komunity v Třebíči. V roce 2003 byla židovská čtvrť zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO. Dnes má více než sto dochovaných staveb, včetně dvou synagog, obecního domu, domu rabína, chudobince, nemocnice a školy (Město Třebíč, © 2017c). Na Obrázku 9 lze vidět malebné uličky Židovské čtvrti v Třebíči.

Obr. 9: Židovská čtvrť

Zdroj: Mertl (2024a)

Židovský hřbitov

V roce 2003 byl jeden z nejvýznamnějších a nejlépe zachovaných židovských hřbitovů v ČR zařazen na Seznam světového dědictví UNESCO jako součást židovské čtvrti. Nachází se na severním svahu kopce Hrádku, ke kterému vede klikatá vozová cesta z židovské čtvrti. Historie hřbitova sahá do 1. poloviny 17. století, kdy zde vznikl první náhrobek datovaný k roku 1631. Rozšířen byl v roce 1888 na současnou rozlohu 11 772 m². Na hřbitově je přibližně 11 000 hrobů a 3 000 náhrobků. Mezi pohřbenými osobnostmi jsou rabíni J. J. Pollak a S. Pollak. Svatá bratrstva se starala o důstojné pohřební obřady obyvatel ghetta. V roce 1903 byla postavena nová obřadní síň, kde se konaly poslední rozloučení se zesnulými. V areálu stojí také památník židovských vojáků z 1. světové války a památník obětí rasové genocidy za 2. světové války (Město Třebíč, © 2017c). Na Obrázku 10 jsou zobrazeny jedny z mnoha náhrobků nacházející se na židovském hřbitově v Třebíči.

Obr. 10: Židovský hřbitov

Zdroj: Mertl (2024b)

Zadní synagoga a Dům Seligmanna Bauera

Zadní synagoga, dokončená kolem roku 1669, sloužila původně jako náboženský objekt až do 20. let 20. století. Poté byla využívána jako skladiště kůží a po 2. světové válce jako sklad ovoce a zeleniny. V letech 1989 až 1997 prošla rekonstrukcí a nyní slouží jako muzeum. V roce 2003 byla zařazena na Seznam světového dědictví UNESCO jako součást židovského města. Uvnitř synagogy se nachází expozice věnovaná židovské tematice a model čtvrti z roku 1850. Dům Seligmanna Bauera, postavený před rokem 1798, představuje expozici života židovské rodiny mezi válkami. V přízemí domu je tradiční obchod se smíšeným zbožím, v horních patrech pak kuchyň a ložnice. Podkroví slouží jako přednáškový sál. (Město Třebíč, © 2017c)

Bazilika sv. Prokopa

V roce 2003 byl areál bývalého benediktinského kláštera s Bazilikou sv. Prokopa zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO. Bazilika sv. Prokopa, jako vzácná ukázka středověké architektury, je jedním z nejvzácnějších pokladů v místní historii. První polovina 13. století přinesla rozhodnutí přestavět klášterní komplex z dřeva na kamennou podobu, což vyústilo v kostel Nanebevzetí Panny Marie, přejmenovaný později na Baziliku sv. Prokopa. Tato monumentální stavba byla vážně poškozena během obléhání města uherským králem Matyášem Korvínem v roce 1468 a sloužila následně k různým světským účelům. Až po obnovení za vlády Valdštejnů se opět stala sakrálním místem a byla zasvěcena sv. Prokopovi. Významné prvky baziliky zahrnují nástěnné malby v opatské kapli a románskou rozetu s původní desetidílnou kamennou kružbou. Krypta s padesáti sloupy představuje zvláště významný architektonický prvek (Město Třebíč, © 2017c). Na Obrázku 11 lze vidět Baziliku sv. Prokopa, včetně bylinkové zahrádky.

Obr. 11: Bazilika sv. Prokopa

Zdroj: Kunc (2024)

Zámecký areál

Zámecký areál na území bývalého benediktinského kláštera je ideálním místem pro odpočinek a inspiraci pro milovníky historie. Obsahuje Valdštejnský zámek, Baziliku sv. Prokopa, předzámčí, zámeckou ledovnu, severní příkop a malebnou bylinkovou zahrádku. Muzeum Vysočiny Třebíč sídlí v bývalém Valdštejnském zámku a nabízí čtyři stálé expozice. Pravidelné komentované prohlídky Baziliky sv. Prokopa jsou dostupné v informačním centru v objektu Předzámčí, kde je k dispozici i interaktivní expozice "Cesty časem". Nedaleko areálu lze navštívit podzemní prostory bývalé zámecké ledovny a užít si procházku kolem zámeckého příkopu s výhledem na centrum města. (Město Třebíč, © 2017c)

Městská věž

Historická věž, spojená s průčelím Kostela sv. Martina, o výšce 75 m, je spojena s událostmi roku 1335, kdy Karel IV. udělil Třebíči městské právo. Postavena jako součást městských hradeb, utrpěla poškození v důsledku požárů a bouří. I přes útoky vojsk Matyáše Korvína roku 1468 díky pevným základům odolala. Po renovaci v roce 1997 je přístupná veřejnosti. Z ochozu ve výšce 35 m je úchvatný výhled na město a jeho unikátní památky UNESCO. Uvnitř věže byl byt pro hlásného, trubače a věžníka, kteří ohlašovali čas. Památné zvony ve zvonici pocházejí z bývalého bratrského sboru a jeden z nich, zvaný Svatopluk, sloužil k zvonění nevěřícím. Věž je vybavena největšími ciferníky v celé republice. (Město Třebíč, © 2017c)

Karlovo náměstí

Karlovo náměstí v centru Třebíče je plné života, historie a nabízí skvělou atmosféru. S rozlohou 2,2 ha patří mezi největší v ČR. Dominují mu tři renesanční domy a středem prochází sousoší sv. Cyrila a Metoděje. Slouží jako centrum trhů, jarmarků, lidových slavností a kulturních akcí. Vzniklo na přelomu 60. a 70. let 13. století, ale v roce 1468 bylo válečnými událostmi značně poškozeno. Po jejich pustošivém účinku obyvatelé postavili město znovu, tentokrát v renesančním stylu. Řada požárů však poničila město, včetně velké části v roce 1822, což vedlo k úpravám renesančních domů a odstranění renesančních štítů i přes to se však dochovala sgrafitová výzdoba tří domů. (Město Třebíč, © 2017c)

Větrný mlýn

Průmyslníci František a Karel Budischowští postavili v lokalitě Borovina Třebíčský větrný mlýn pro své koželužské závody. Mlýn, známý jako „Větrník“, původně plánovaný jako dřevěný, byl nakonec postaven z kamene a cihel. Nachází se ve čtvrti Stařečka a sloužil k mletí třísla pro čištění kůží. Postaven byl v roce 1836 a v prvních letech 20. století přešel do vlastnictví města Třebíče, které v něm zřídilo nouzové byty. Mlýn měl 3 patra a kruhový půdorys o průměru 7,5 m. Sloužil až do roku 1977, kdy byla jeho činnost ukončena. V současnosti funguje jako expozice ve třech patrech a je přístupný veřejnosti od května do září. (Město Třebíč, © 2017c)

Tyto památky však představují jen část bohatého kulturního dědictví města Třebíče. Kromě výše jmenovaných město nabízí širokou škálu dalších historických a kulturních zajímavostí, které stojí za návštěvu (viz Příloha 1).

2.1.4 Cestovní ruch

Třebíč, druhé největší město na Vysočině, leží 30 km od Jihlavy a 56 km od Brna. Město láká svou bohatou historií a nabízí návštěvníkům mnoho cenných památek, z nichž ty nejvýznamnější byly zařazeny na Seznam světového dědictví UNESCO. Kromě toho, že Třebíč fascinuje milovníky historie a památek, nabízí i krásy okolní přírody a tím vytváří ideální podmínky pro relaxaci i pro aktivní odpočinek. CR v Třebíči je koordinován Odborem kanceláře vedení města. Personální záležitosti jsou spravovány referentem CR a částečně i týmem incomingu. Tito pracovníci identifikují a spravují finanční zdroje pro rozvoj CR ve městě, realizují projekty, spolupracují a vyhodnocují grantové programy města zaměřené na podporu CR v Třebíči, propagují město v rámci České republiky i v zahraničí a navazují spolupráci s dalšími aktéry v oblasti CR. Klíčovou úlohu v organizaci řízení a provozu infrastruktury CR v Třebíči zastává Městské kulturní středisko. Další významné subjekty v tomto odvětví zahrnují podnikatelé, zejména poskytovatele ubytovacích a stravovacích služeb a ostatních turisticky atraktivních objektů. (Město Třebíč, 2019). Jiným významným aktérem v oblasti propagace CR celého regionu je destinační společnost Třebíčsko – moravská Vysočina. Jejím hlavním posláním je podpora a koordinace aktivit spojených s turismem, včetně propagace kulturních památek, přírodních krás, akcí a služeb ve městě Třebíči a okolí. Destinační společnost Třebíčsko spolupracuje s místními podnikateli, obcemi, institucemi a organizacemi s cílem zajistit efektivní a udržitelný rozvoj CR v daném regionu. (Třebíčsko – moravská Vysočina, © 2017)

Nabídka CR v Třebíči zahrnuje širokou škálu atrakcí a aktivit. Mezi hlavní turistické atrakce patří památky UNESCO a další památky. Kromě toho můžou návštěvníci objevovat malebné uličky historického centra, ochutnávat místní kulinářské speciality, procházet se podél řeky Jihlavy nebo využívat cyklostezky a pěší trasy v okolní přírodě. Třebíč nabízí také různé kulturní akce a festivaly po celý rok, které oživují atmosféru města a přinášejí zábavu a poznání pro návštěvníky i místní.

Nabídka CR se dle Jakubíkové (2012, s. 52) člení do dvou okruhů:

- Primární nabídka: je kombinace přírodních a uměle vytvořených atraktivit CR.
- Sekundární nabídka: je základní podpora pro uspokojení dalších potřeb návštěvníků. Tato nabídka zahrnuje turistickou infrastrukturu, která poskytuje prostředky a služby pro pohodlný a příjemný pobyt návštěvníků v dané destinaci.

Primární nabídka cestovního ruchu v Třebíči

Primární nabídka CR v Třebíči představuje široké spektrum historických, kulturních a přírodních atrakcí. Mezi hlavní turistické atrakce patří památky jako je Bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť s hřbitovem, zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO. Město však nabízí i další zajímavé památky, jako jsou Městská věž, větrný mlýn, Karlovo náměstí a spousta dalších. Kromě historických památek láká Třebíč také svou malebnou přírodou. Oblast kolem řeky Jihlavy nabízí možnosti pro pěší turistiku, cykloturistiku a vodní sporty. Ve městě najdete mnoho parků a zelených ploch, jako je Zámecký park, park na Polance, Máchovy sady a další, kam se mohou návštěvníci i místní vydat na procházku či piknik. Pro milovníky kultury a umění je v Třebíči bohatý kulturní program. Město pravidelně pořádá festivaly, koncerty, divadelní představení a výstavy. Mezi nejoblíbenější akce jak mezi návštěvníky, tak místními patří Zámostí, Polanka fest, slavnosti Tří kápí nebo vánoční Třebíč společně s trhy. Celkově je Třebíč ideálním cílem pro ty, kteří hledají kombinaci bohaté historie, malebné přírody a kulturního dění (Město Třebíč, 2019). Detailnější informace o primární nabídce ve městě Třebíč poskytuje Příloha 1.

Sekundární nabídka cestovního ruchu v Třebíči

Sekundární nabídka zahrnuje veškeré zařízení, služby a prostředky, které jsou k dispozici pro podporu a usnadnění cestování a turistických aktivit v dané destinaci. Jedná se o soubor prvků, které umožňují turistům pohodlně cestovat, ubytovat se, stravovat se a využívat různé aktivity během svého pobytu. Turistická infrastruktura ve městě Třebíči je vyvinutá tak, aby uspokojila potřeby návštěvníků a poskytla jim pohodlný a příjemný pobyt. (Jakubíková, 2012, s. 52)

V Třebíči je k dispozici široká nabídka ubytovacích zařízení, podle ČSÚ (2023) se jedná celkem o 20 zařízení, která poskytují turistům cca 1 200 lůžek. Mezi ně patří 8 hotelů, 8 penzionů, 1 kemp a ostatní zařízení. Pokud jde o stravování, restaurace a kavárny ve městě nabízejí široký výběr místních i mezinárodních kuchyní. Ve městě funguje přibližně 20 restaurací, ale i další stravovací zařízení jako jsou pizzerie, hospody, bufety, bistra, rychlé občerstvení, kavárny, cukrárny a čajovny.

V dopravní infrastruktuře dominuje silniční doprava. Městem prochází několik významných spojnic první a druhé třídy, a dálnice je v dosahu 20 km. Parkování v centru města je zajištěno několika parkovacími plochami, a většina turistických atrakcí je dostupná pěšky z těchto parkovišť. Pokud se Vám však nechce pěšky, můžete využít městskou hromadnou dopravu, či vypůjčení kol. Železniční doprava je také dobře zastoupena, s tratěmi regionálního i nadregionálního významu. V blízkosti vlakového nádraží se nachází přestupní terminál, který propojuje vlakovou a autobusovou dopravu. Pro cyklisty je k dispozici 7 bikeboxů umístěných u vlakového nádraží pro 24hodinové uskladnění jízdních kol a dalšího sportovního vybavení. (Město Třebíč, 2019)

Kulturní život ve městě Třebíči je bohatý, s množstvím muzeí, galerií a výstav, které představují historii a kulturu regionu. Sportovní a relaxační aktivity jsou také široce dostupné. Pro aktivní odpočinek jsou ideální cykloturistika, pěší túry a vodní sporty na řece Jihlavě. Pro ty, kteří hledají odpočinek a regeneraci, jsou k dispozici procedury v místních wellness centrech. Kromě toho jsou k dispozici služby TIC poskytující informace, mapy a průvodce pro návštěvníky. (Město Třebíč, 2019)

Celkově tvoří sekundární nabídka komplexní zázemí, které zajišťuje pohodlný a příjemný pobyt pro návštěvníky města. Detailnější informace o sekundární nabídce ve městě Třebíč poskytuje Příloha 2.

2.1.5 Návštěvnost

Tato kapitola se zaměřuje na analýzu návštěvnosti města Třebíč, přičemž se zaměřuje na 3 hlavní aspekty: návštěvnost prostřednictvím hromadných ubytovacích zařízení (dále jen jako HUZ), návštěvnost hlavních památek (u kterých lze určit počet návštěvníků) a podle návštěvnosti turistický informačních center (TIC). Počty návštěvníků HUZ, památek a TIC zobrazují Tabulky 4, 5 a 6. Všechny tabulky poskytují informace o návštěvnosti za roky 2020, 2021, 2022 s 2023. Políčka označené * znamenají, že informace nejsou publikované.

Tab. 4: Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení ve městě Třebíč

	2020	2021	2022	2023
Počet zařízení	21	20	20	*
Počet pokojů	586	566	534	*
Počet lůžek	1 269	1 246	1 186	*
Počet hostů	16 039	20 034	30 117	*
z toho nerezidenti	2 067	2 025	4 953	*
Počet přenocování	41 583	48 893	67 869	*
z toho nerezidenti	4 986	5 198	10 945	*
Průměrný počet nocí	2,6	2,4	2,3	*

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu (2024a)

Z Tabulky 4 lze zjistit, že největší počet zařízení, včetně pokojů a lůžek byl evidován v roce 2020. V následujících letech, 2021 a 2022, se počet zařízení snížil o jedno, což vedlo ke snížení i celkového počtu pokojů a lůžek. I přes vyšší počet zařízení v roce 2020 bylo zaznamenáno méně hostů a méně počtu přenocování než v letech 2021 a 2022. Nejvyšší počet hostů i přenocování byl v roce 2022. V průběhu let však bohužel dochází k poklesu průměrných počtů přenocování a lze konstatovat, že se jedná pouze o krátkodobé návštěvy, které zahrnují 1-2 přenocování. Data pro rok 2023 nejsou k dispozici, takže není možné vyvodit závěry o vývoji návštěvnosti v tomto roce.

Tab. 5: Počet návštěvníků památek ve městě Třebíč

	2020	2021	2022	2023
Bazilika sv. Prokopa (včetně Benediktýnského opatství a ledovny)	23 560	*	29 696	29 833
Předzámčí-expozice	2 758	*	5 622	4 070
Městská věž	7 427	8459	11 554	8172
Vodojem	2387	3096	4501	2800
Větrný mlýn	*	*	8382	5705
Zadní synagoga a Dům Seligmanna Bauera	12 532	13 681	23 230	21 950

Zdroj: Vlastní zpracování dle poskytnutých dat od TIC Bazilika, TIC Národní dům, TIC Zadní synagoga

Tabulka 5 znázorňuje vývoj návštěvnosti vybraných památek v Třebíči v letech 2020 až 2023. Z dostupných informací je patrné, že návštěvnost Baziliky sv. Prokopa postupně rostla až do roku 2023, kdy dosáhla vrcholu. Naopak, návštěvnost Předzámčí začala v roce 2020 nízko, následně v letech 2022 rapidně vzrostla, a v roce 2023 opět poklesla. Městská věž zaznamenala postupný růst až do roku 2022, kdy dosáhla maxima, ale v roce 2023 výrazně poklesla. Větrný mlýn zaznamenal nárůst návštěvnosti až od roku 2022, přičemž pro předchozí roky nejsou dostupné údaje. Zadní synagoga a Dům Seligmanna Bauera zaznamenaly postupný vzestup návštěvnosti až do roku 2022, avšak v roce 2023 došlo opět k poklesu. Z tabulky vyplývá, že návštěvnost památek v roce 2023 byla ve srovnání s předchozími roky slabší. Tato skutečnost by se dala přiřadit k pandemii COVID-19, během které se zvýšil domácí CR.

Tab. 6: Počet návštěvníků turistických informačních center

	2020	2021	2022	2023
TIC Bazilika	14 133	*	14 386	12 075
TIC Národní dům	8 355	4 918	8 999	9 137
TIC Zadní synagoga	8 113	6 693	12 577	8 204

Zdroj: Vlastní zpracování dle poskytnutých dat od TIC Bazilika, TIC Národní dům, TIC Zadní synagoga

Z Tabulky 6 lze vyčíst vývoj návštěvnosti jednotlivých TIC v Třebíči v letech 2020 až 2023. Například TIC Bazilika eviduje mírný nárůst návštěvníků od roku 2020 do roku 2022 (kdy data za rok 2021 chybí), avšak v roce 2023 došlo k poklesu. Naopak, u TIC Národní dům se s výjimkou roku 2021 pozoruje stoupající trend návštěvnosti. U TIC Zadní synagoga je zřejmý střídavý trend, kdy počet návštěvníků kolísá: v roce 2020, 2022 roste, zatímco v letech 2021 a 2023 klesá.

Z poskytnutých údajů o návštěvnosti ve všech tabulkách je zřejmé, že každoročně dochází k přibližně stejnému počtu návštěvníků, aniž by se vyskytovaly výrazné výkyvy mezi jednotlivými roky. Za hlavní problém spojený s návštěvností města autorka považuje sezónnost a krátkou délku pobytu návštěvníků. Řešením může být diverzifikace turistické nabídky pro celoroční přitažlivost, propagace i mimo sezónu, poskytování slev a balíčků mimo hlavní turistická období a investice do lepší infrastruktury a služeb pro prodloužení délky pobytu.

Analýzy návštěvnosti města Třebíč byly v minulosti prováděny řadou různých subjektů, každý s vlastním zaměřením a účelem. Jedním z klíčových aktérů v této oblasti je jistě Městský úřad Třebíč, který se pravidelně věnuje sledování návštěvnosti za účelem lepšího plánování rozvoje města a jeho turistických služeb. Kromě toho se na analýze návštěvnosti často podílejí turistické organizace. Pravidelné průzkumy návštěvnosti města provádí například Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism, která shromažďuje pravidelné statistiky návštěvnosti celé České republiky, jednotlivých krajů a měst. Data o návštěvnosti jsou získávána prostřednictvím údajů z návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení, návštěvnost turistických cílů, trackingu domácího a příjezdového cestovního ruchu a iritace rezidentů. Průzkum návštěvnosti byl také realizován řadou studentů jako součást jejich bakalářských nebo diplomových prací. Například autorka Svobodová (2019) svůj výzkum zaměřil na návštěvnost památek v Třebíči a zjistila, že město je rovněž silně ovlivněno sezónností. Tento stejný problém sezónnosti potvrdila bakalářská studie provedená v roce 2019 autorkou Březnovou. Hlavním důvodem uvedla, že lidé preferují léto kvůli příjemnému počasí a oblíbené venkovní atrakce, jako je židovské město a židovský hřbitov, jsou využívány zejména v této době. Dalším problémem byla délka pobytu návštěvníků, kde průzkum ukázal, že návštěvníci v destinaci v průměru zůstávají pouze jeden den. Výsledky analýzy návštěvnosti z roku 2024 potvrzují že hlavními problémy nadále zůstávají sezónnost a krátká délka pobytu návštěvníků.

2.2 Cíl a metodika výzkumu

Cílem bylo v Třebíči zjistit postoje občanů a veřejné správy k cestovnímu ruchu v historickém, památkově chráněném centru města. Vyhodnotit míru turistické iritace a hlavní přínosy a negativa, které cestovní ruch do destinace přináší. Navrhnout možná řešení na posílení pozitivních postojů místních obyvatel k dalšímu rozvoji cestovního ruchu destinace. Pro tento výzkum bylo použito dotazníkové šetření a řízené rozhovory. Dotazník byl vytvořen online pomocí Google Forms a distribuován prostřednictvím uzavřených skupin na Facebooku pro obyvatele města, e-mailu a přes známé. Dotazníkové šetření probíhalo po dobu jednoho měsíce od 1.1. 2024 do 31.1. 2024. Rozhovory s představiteli veřejné správy proběhly individuálně s vybranými osobami. Následně byla provedena analýza a interpretace získaných dat.

2.2.1 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

Postoje občanů byly získány prostřednictvím anonymního dotazníku (viz Příloha 3), který zahrnoval celkem 19 otázek. Tyto otázky byly strukturovány do tří částí: první otázka byla na rozřazení, zda se jedná o rezidenta města či nikoli, následovaly otázky týkající se samotných postojů k ČR a v závěru dotazníku byly identifikační otázky. Otázky pro dotazníkové šetření byly převzaty z průzkumu provedeného Centrálou cestovního ruchu CzechTourism (2023) v roce 2022, aby bylo možné provést komparační analýzu a sledovat vývoj postojů obyvatel k ČR. Dotazníkové šetření CzechTourism probíhalo v několika lokalitách po celé ČR. Data za Třebíč autorce na žádost poskytla Soňa Machová, která se v agentuře CzechTourism zabývá speciálními projekty, a to především webovým portálem Tourdata.cz a marketingovým výzkumem turismu. Prvním krokem bude prezentace vlastních výsledků, které byly nasbírány a zpracovány, a následně bude provedeno porovnání s výsledky průzkumu CzechTourism (2023) z roku 2022.

Shromážděno bylo celkem 160 odpovědí, ale po vyřazení 8 neplatných odpovědí bylo k dispozici 152 použitelných odpovědí. Dotazníku CzechTourism (2023) se ve městě Třebíč zúčastnilo 100 respondentů. První otázka dotazníku sloužila k rozřazení a zjištění, zda respondenti trvale pobývají ve městě Třebíč. Pokud odpověděli negativně, nebyli následně připuštěni k dalším otázkám. Druhá otázka se zaměřila na to, zda respondenti žijí přímo v historickém centru města nebo ne. Většina, tedy 76 % odpověděla záporně, zatímco 24 % odpovědělo kladně.

Identifikace vzorku respondentů

Identifikační otázky byly respondentům kladeny na konci dotazníku. Zde je shrnutí pro lepší představu o vzorku respondentů. Muži tvořili větší část respondentů, a to celkem 52 %, zatímco počet žen byl o něco nižší, a to 48 %. U šetření CzechTourism (2023) byly častěji respondentkami ženy.

Tab. 7: Věk respondentů

Věk	Do 19 let	20–29 let	30–39 let	40–49 let	50–59 let	60 let a více
Počet/průměr	23; 15 %	21; 14 %	24; 16 %	39; 26 %	22; 14 %	23; 15 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Z věkové struktury respondentů, zobrazené v Tabulce 7, je patrné, že největší podíl respondentů patřil do věkové kategorie 40–49 let. Další největší skupinu tvořilo 16 % respondentů ve věkovém rozmezí 30–39 let. Respondenti ve věku do 19 let a 60 let a více představovali stejný počet respondentů, a to celkem 15 % dotázaných. Věková skupina 50–59 let zahrnovala 14 % respondentů. Nejméně respondentů bylo zaznamenáno ve věkové kategorii 20–29 let. V průzkumu CzechTourism (2023) byli nejčastějšími respondenty osoby ve věku od 29 do 49 let.

Nejčastějším dosaženým vzděláním bylo středoškolské s maturitou, které uvedlo 31 % respondentů, následováno vysokoškolským vzděláním s 25 %. 24 % respondentů mělo středoškolské vzdělání bez maturity. Nejméně zastoupenou skupinou s 20 % byli respondenti se základním vzděláním, tuto skupinu tvořili především studenti do 19 let, kteří ještě nedokončili střední školu. CzechTourism (2023) nasbíralo rovněž nejvíce odpovědí od respondentů středoškolského vzdělání s maturitou.

Tab. 8: Doba bydliště ve městě Třebíč

Doba bydliště	5 let a méně	6–15 let	16–30 let	31–50 let	Více než 50 let
Počet/průměr	17; 11 %	16; 11 %	41; 27 %	40; 26 %	38; 25 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Mezi dalšími otázkami zaměřenými na identifikaci respondentů bylo zjištění, jak dlouho žijí ve městě Třebíč, výsledky zobrazuje Tabulka 8. Nejvyšší počet respondentů uváděl, že v Třebíči žijí 16–30 let, což odpovídá 27 % dotázaných. Druhá nejčetnější skupina respondentů trvale žije v Třebíči 31–50 let, což představuje 26 %. Z toho lze vyvodit, že v Třebíči převažuje větší počet dlouhodobých rezidentů. Více než 50 let v obci žije 25 % respondentů. Nejméně zastoupenými skupinami byly skupiny s dobou bydliště 5 let a méně a 6–15 let, kteří tvoří pouze 11 %. U CzechTourismu (2023) převažovali rovněž rezidenti, kteří ve městě žijí 16–30 let.

Tab. 9: Ekonomická činnost spojená s cestovním ruchem

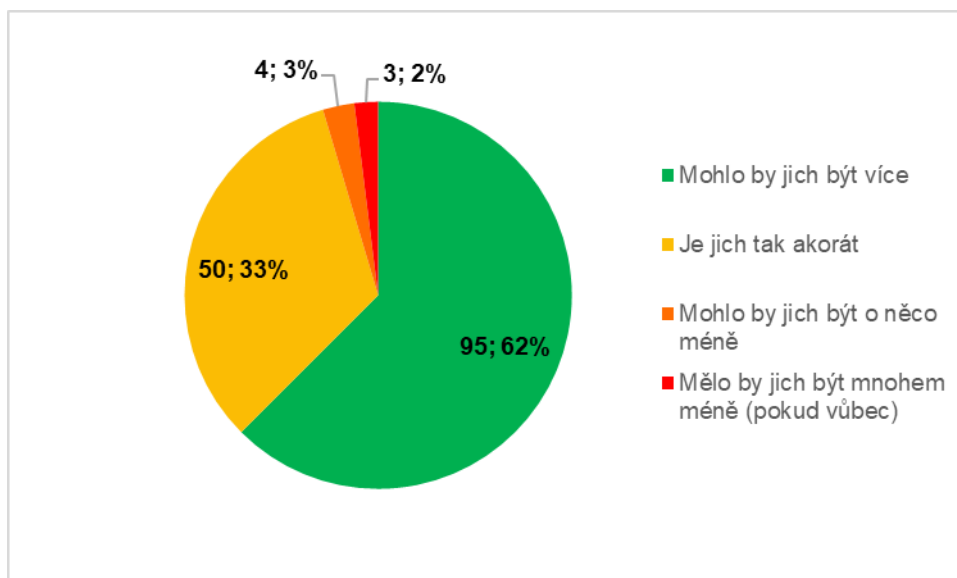
Ekonomická činnost v CR	Pracuji v CR	Vedlejší příjem	Příjem s CR nesouvisí
Počet/průměr	16; 10 %	18; 12 %	118; 78 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Pro další podrobnou analýzu uváděli respondenti i svou ekonomickou závislost na CR, kterou znázorňuje Tabulka 9. Nejvyšší počet respondentů, celkem 78 %, uvedl, že jejich příjmy z CR jsou minimální nebo zanedbatelné, často se jedná pouze o sezónní přivýdělky. 12 % respondentů označilo CR pouze za doplňkový zdroj příjmů. Nejméně, tedy 10 % respondentů, uvedlo, že CR tvoří všechny nebo většinu jejich příjmů. V průzkumu u CzechTourismu (2023) opět převažovali rezidenti, kteří nemají žádný příjem spojený s CR.

Postoje rezidentů

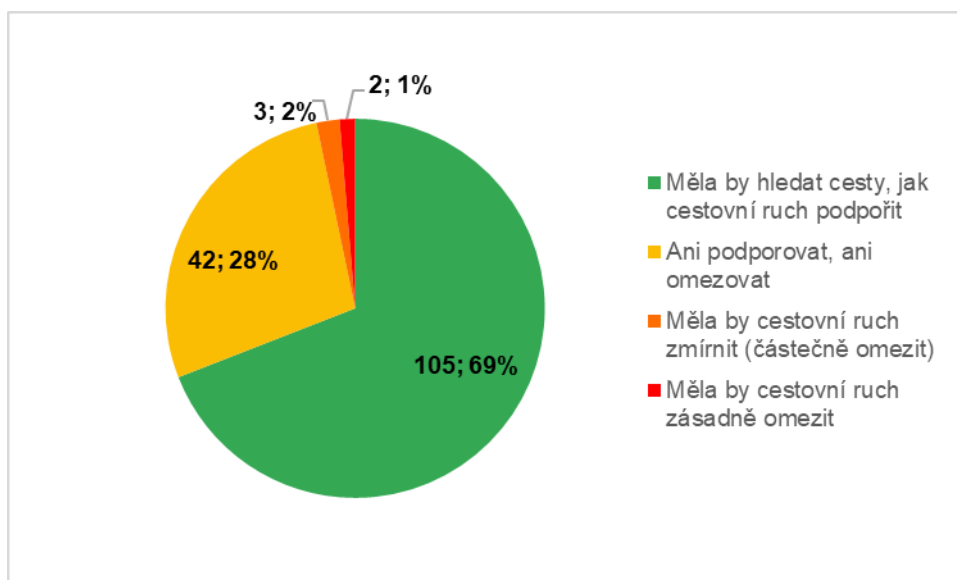
V grafickém výstupu (viz Obrázek 12) většina, tedy 95 dotázaných rezidentů, má pozitivní postoj k přilákání více návštěvníků. Dalších 50 uvádí, že počet návštěvníků je tak akorát. Pouze 7 respondentů vyjádřilo negativní postoj k množství návštěvníků. U CzechTourismu (2023) bylo naopak 76 % respondentů, kteří se stavěli k názoru, že stávající počet je dostatečný.

Obr. 12: Jak hodnotíte množství přijíždějících návštěvníků?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Jak je patrné na Obrázku 13, celkem 105 respondentů vyjádřilo podporu pro hledání způsobů, jak CR více podpořit a tím přilákat více návštěvníků. 42 dotázaných vyjádřilo neutrální postoj k přístupu samosprávy, tj. že by neměla CR ani podporovat, ani omezovat. Naopak, 3 respondenti se vyjádřili negativně a uvedli, že by samospráva měla CR zmírnit, a dokonce 2 navrhovali, že by měla CR úplně omezit. Ve výzkumu provedeném CzechTourism (2023) se 47 % respondentů vyjádřilo neutrálně a to, že by samospráva neměla CR ani podporovat ani omezovat.

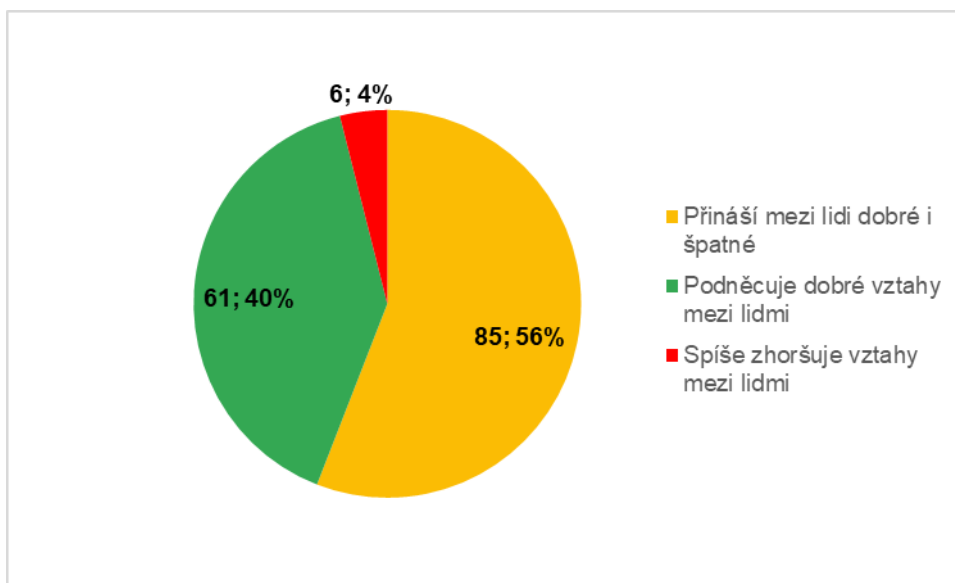
Obr. 13: Jak by se měla místní samospráva snažit o rozvoj cestovního ruchu?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Vzhledem k dopadům na životní prostředí se 51 % domnívá, že CR má určitý vliv na životní prostředí, ale není zásadní. Podobný názor zastává 41 % dotázaných, kteří dokonce uvádějí, že CR nepatří mezi významné faktory zhoršující životní prostředí. 7 % uvedlo, že CR již má významný vliv. 1 % z celkového počtu dotázaných dokonce považuje CR za jeden z hlavních důvodů které

zhoršují životní prostředí. Výsledky CzechTourism (2023) byly totožné, přičemž 70 % dotázaných uvedlo, že CR má jistý vliv na životní prostředí, avšak tento vliv nepovažují za zásadní.

Názory na mezilidské vztahy (viz Obrázek 14) jsou obecně pozitivní, přičemž většina účastníků dotazníkového šetření, konkrétně 85, uvádí, že CR má jak pozitivní, tak negativní dopady na mezilidské vztahy. Dalších 61 respondentů tvrdí, že CR podporuje dobré vztahy mezi lidmi. Pouze 6 respondentů má opačný názor a vnímá spíše zhoršení mezilidských vztahů. Opět byly zjištěny výsledky shodné s těmi u CzechTourism (2023), kdy největší podíl respondentů, konkrétně 69 %, vnímá mezilidské vztahy jako oblast přinášející jak dobré, tak špatné.

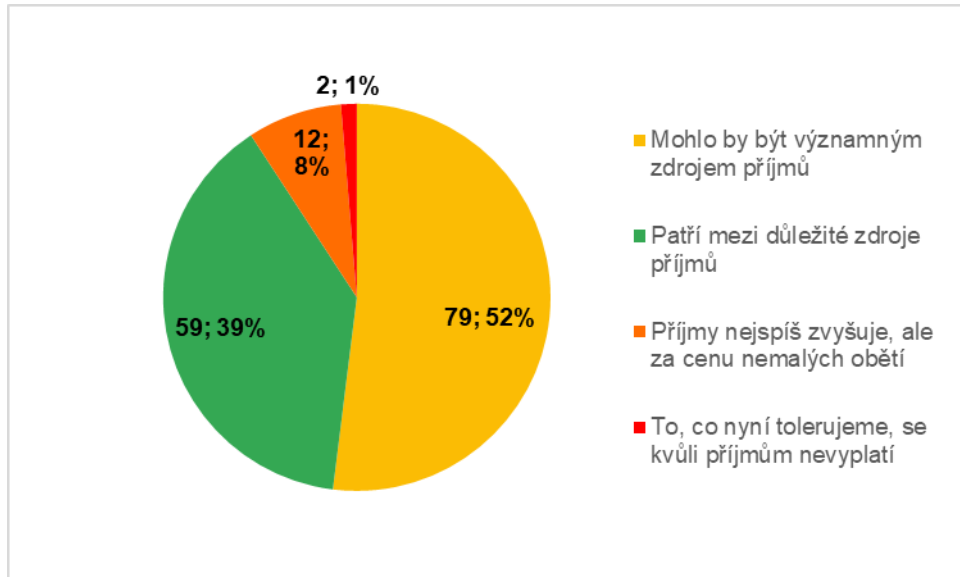
Obr. 14: Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na mezilidské vztahy v této lokalitě?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Pokud jde o dopady na kulturní a morální hodnoty, 58 % účastníků šetření se domnívá, že CR tyto hodnoty neohrožuje, 34 % dotázaných dokonce věří, že interakce s návštěvníky jsou obohacující. Naopak 7 % respondentů vyjádřilo obavy, že CR by mohl hodnoty poškodit. 1 % dotázaných je dokonce přesvědčeno, že hodnoty poškozují. Opět byly zaznamenány totožné výsledky s CzechTourism (2023).

Na otázku týkající se vlivů CR na kriminalitu v dané oblasti odpovědělo 69 % respondentů, že CR víceméně nemá vliv na kriminalitu. 17 % vyjádřilo obavy, že může nebo dokonce již vedl ke zvýšení kriminality. Posledních 14 % uvedlo, že CR přispívá ke zvýšení bezpečnostních opatření, což podle nich zvyšuje bezpečnost ve městě. Znovu došlo ke shodě ve výsledcích s CzechTourism (2023).

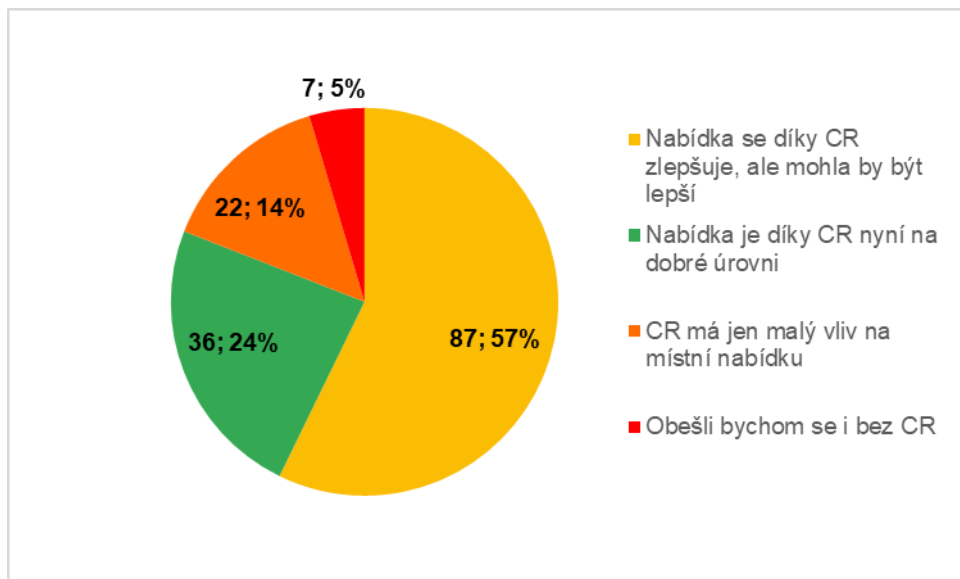
Další otázka směřovala k posouzení vlivů CR na bohatství dané lokality a jejích obyvatel (viz Obrázek 15). Z celkového počtu respondentů jich 79 uvedlo, že CR může být významným zdrojem příjmů, zatímco 59 respondentů označilo CR za důležitý zdroj příjmů. Mezi odpověďmi se objevilo také několik negativních stanovisek. 12 účastníků průzkumu uvedlo, že příjmy z CR pravděpodobně stoupají, ale za cenu nemalých obětí. 2 respondenti dokonce tvrdili, že útrapy způsobené CR nepřevyšují příjmy z něj. V této otázce se odpovědi lišily, protože 65 % respondentů CzechTourism (2023) označilo CR za důležitý zdroj příjmů, které by jinak chyběli.

Obr. 15: Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na bohatství této lokality a jejích obyvatel?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Co se týče vlivu CR na životní standard podle Obrázku 16, se 87 respondentů domnívá, že nabídka se díky CR zlepšuje, ale mohla by být lepší. Pro 36 respondentů je nabídka na dobré úrovni. 22 dotázaných nevnímá CR jako faktor ovlivňující místní nabídku a 7 z nich dokonce tvrdí, že by se úplně obešli i bez CR. Opět došlo k rozdílu v odpovědích, kdy 52 % respondentů CzechTourism (2023) vnímá nabídku díky CR jako kvalitní.

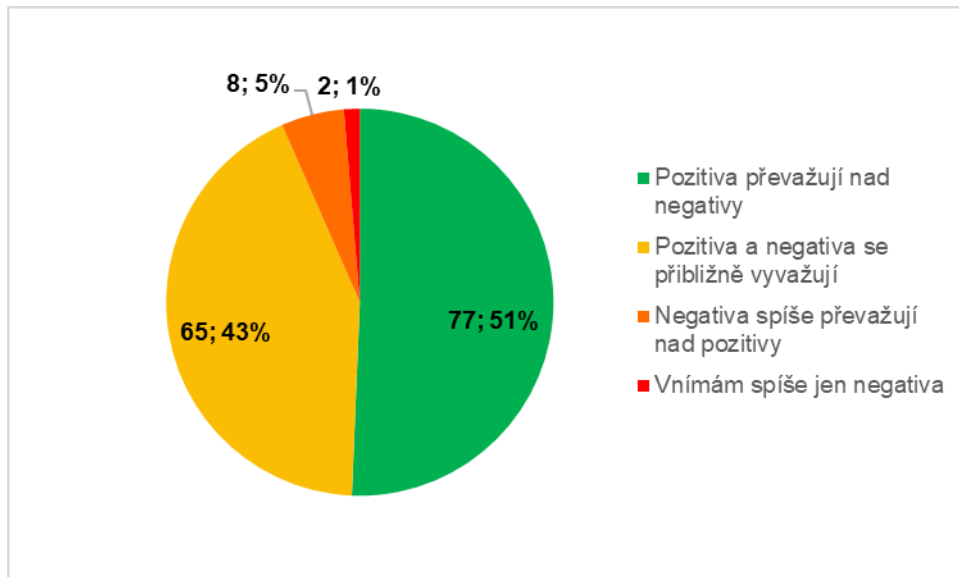
Obr. 16: Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na životní standard v této lokalitě?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Vzhledem k dopadům CR na dopravní situaci byly odpovědi různorodé. 48 % dotázaných uvedlo, že se dopravní možnosti díky CR zlepšují, ale mohly by být lepší. Další významnou skupinu tvořilo 26 % respondentů, kteří označili, že jsou dopravní možnosti na dobré úrovni. 19 % respondentů má obavy, že množství návštěvníků komplikuje dopravu. 7 % dalších dokonce považuje návštěvníky za jednu z hlavních příčin přetížení dopravy. Největší zastoupení u CzechTourism

(2023) tvořilo 54 % respondentů, kteří byli názoru, že dopravní možnosti jsou díky CR na dobré úrovni.

Podle grafického výstupu na Obrázku 17 ohledně celkového vnímání vlivu CR na lokalitu dominovala odpověď „pozitiva převažují nad negativy“, kterou označilo 77 dotázaných. Další největší zastoupení měla neutrální odpověď „pozitiva a negativa se přibližně vyvažují“, tuto odpověď zvolilo celkem 65 respondentů. Poslední skupinu tvoří několik respondentů s negativním názorem, 8 z nich si myslí, že negativa převažují nad pozitivy, dokonce 2 respondenti uvedli, že vnímají pouze negativa. Dle Doxeyho iritačního indexu (viz kapitola 1.6.3) by se odpovědi daly přiřadit následovně: pozitiva převažují nad negativy (**euforie**), pozitiva a negativa se přibližně vyvažují (**apatie**), negativa spíše převažují nad pozitivy (**znechucení**), vnímám spíše jen negativa (**antagonismus neboli znechucení**). Doxeyho iritační index naznačuje, že u většiny rezidentů převažuje stav euforie, zatímco u další části jsou návštěvníci tolerováni a řadí se tak do fáze apatie. Z toho lze konstatovat, že rezidenti prožívají stav euforie s určitou mírou apatie. V rámci průzkumu provedeného u CzechTourism (2023) jsou odpovědi shodné a lze také celkové vlivy zařadit do stavu euforie s jistou mírou apatie.

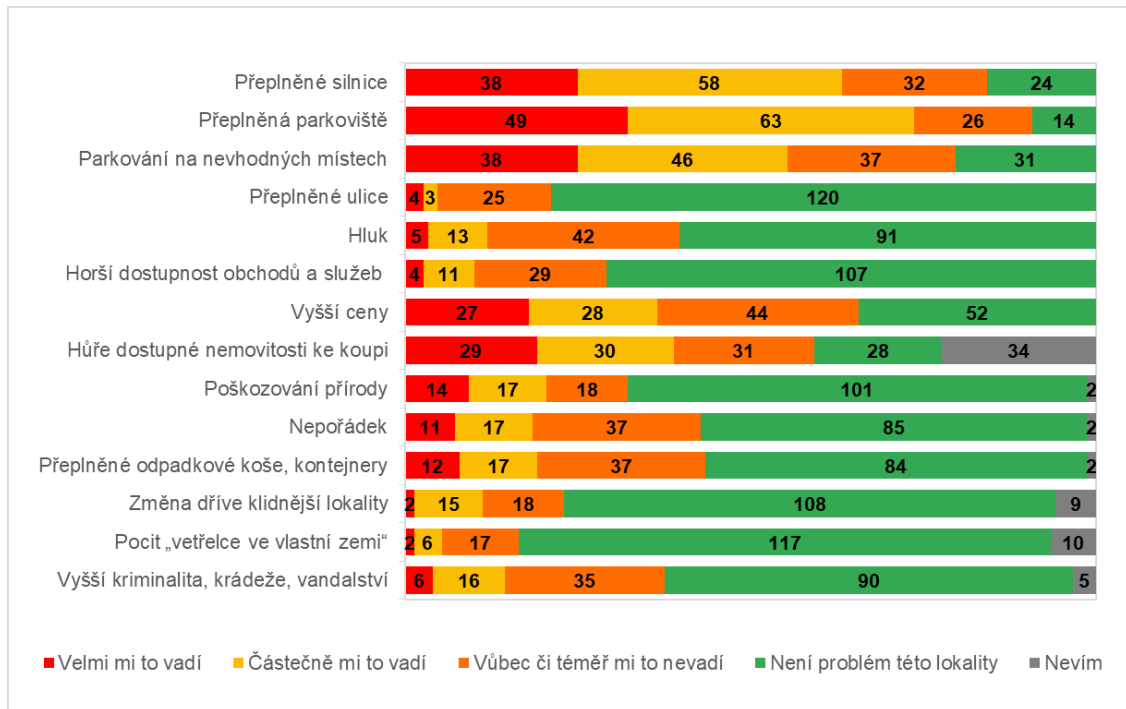

Obr. 17: Co si myslíte o celkových vlivech cestovního ruchu na tuto lokalitu?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Vnímání konkrétních negativních dopadů

Výsledky na Obrázku 18 naznačují, že hlavní obtíže spojené s CR se týkají především dopravní situace, konkrétně přeplněných silnic a parkovišť, nevhodného parkování a vysokých cen, včetně cen nemovitostí, přičemž nejčastějšími reakcemi byly výrazy "částečně mi to vadí" a "velmi mi to vadí". Mezi faktory, které nejsou považovány za problém v dané lokalitě, patří přeplněné ulice, pocit „vetřelce ve vlastní zemi“, změna klidnější lokality, horší dostupnost obchodů a služeb, poškozování přírody, hluk a zvýšená kriminalita. U CzechTourism (2023) byly zaznamenány podobné výsledky, kdy největšími problémy byla dopravní situace, a to zejména přeplněná parkoviště. Další významnou oblastí byl problém s nepořádkem a odpady. Naopak v autorčině průzkumu nebyl problém s odpady výrazně zmiňován, což by mohlo naznačovat zlepšení města v této oblasti a zvýšení důrazu na udržování čistoty a kvalitnější údržbu veřejných prostor.

Obr. 18: Jak vnímáte konkrétní negativní dopady?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

V této části měli také respondenti možnost odpovědět i na otevřenou nepovinnou otázku, zda jim vadí ještě nějaký z nevedených negativních dopadů. Celkem tuto volbu zvolilo 15 respondentů, ale všechny jejich odpovědi lze obecně zařadit pod některou z již předem definovaných položek. V případě CzechTourism (2023) tuto možnost nikdo nezvolil.

2.2.2 Interpretace výsledků řízených rozhovorů

K identifikaci postojů veřejné správy k současné situaci a rozvoji CR byly uskutečněny řízené rozhovory (viz Příloha 4) s představiteli této sféry. Prvním respondentem byl Mgr. Pavel Pacal, který zastává funkci starosty města Třebíč. Na doporučení pana starosty se následně uskutečnil rozhovor s bývalým ředitelem destinační společnosti Třebíčsko, panem Václavem Prchalem.

Mgr. Pavel Pacal

První rozhovor byl uskutečněn s Mgr. Pavlem Pacalem, starostou města Třebíč. Rozhovor proběhl dne 06. 03. 2024 v kanceláři vedení města Třebíč. Celý rozhovor proběhl bezproblémově a v příjemné, profesionální atmosféře. Pan starosta mi poskytl dostatečně podrobné odpovědi na všechny otázky.

Funkci starosty vykonává již od roku 2018 a má kompetence v následujících oblastech samostatné působnosti: finance, školství, rozvoj města, vodovody a kanalizace, krizové řízení, interní audit, vnější vztahy a kancelář vedení města. Panu starostovi byla předem zaslána témata, jež byla poté společně projednána. Rozhovor poskytl zajímavé pohledy na aktuální a budoucí stav CR ve městě.

První otázka byla na zhodnocení aktuálního stavu návštěvnosti města. Pan starosta sdílel, že návštěvnost ve městě se vrací na úroveň před pandemií COVID-19, přičemž největší pokles během pandemie byl zaznamenán u zahraničních návštěvníků, avšak tyto ztráty nahradili domácí

návštěvníci. Nicméně, v následujících letech očekává postupné zlepšení, a to především ve zvýšení počtu zahraniční klientely. Dále zhodnotil vývoj CR v posledních letech jako pozitivní, s rostoucím počtem turistů každým rokem. Tento růst přisuzuje jak zařazením památek na Seznam UNESCO, tak lepší a kvalitnější propagaci města.

Pan starosta rovněž diskutoval o výhodách a nevýhodách zápisu na Seznam UNESCO, přičemž zdůraznil, že zápis přináší mnoho pozitiv, a to obzvláště v podobě zvýšené atraktivnosti města a nových příležitostí pro podnikatele, a tedy i pro město. Současně uvedl, že zápis sice přináší určitá omezení spojená s ochranou památek, ale tyto omezení nepovažuje za negativa. Zapsání na Seznam UNESCO vnímá jako pozitivní krok ve zvýšení atraktivnosti města a přilákání turistů.

Pokud jde o dopad CR na zaměstnanost, pan starosta potvrdil, že se jedná o významný segment podnikání, který vytváří nové pracovní příležitosti, a to především v oblasti služeb. Rovněž poznamenal, že CR určitě není největším zaměstnavatelem ve městě, ale patří mezi jedny z důležitých ekonomických sektorů. Dopad na ekonomický rozvoj města vidí spíše nepřímo. CR přináší příjmy spíše podnikatelským subjektům než přímo samotnému městu. Nicméně, tyto peníze mohou být podnikateli dále investovány, čímž zůstávají ve městě a přispívají k jeho rozvoji. Rozvoj CR má podle pana starosty pozitivní vliv na životní úroveň občanů města, zlepšuje kvalitu služeb a celkovou infrastrukturu. Pokud jde o environmentální dopady, pan starosta se neobává vyšší míry znečištění spojené s CR. Pan starosta také zdůraznil, že rozvoj CR automaticky znamená zvýšenou dopravní zátěž. S nárůstem návštěvníků roste i doprava, a je nezbytné vzít tuto skutečnost v úvahu a přijmout opatření, která by turisty směřovala na jedno místo, čímž by se minimalizovaly dopravní problémy. Dále se neobává, že by rozvoj CR měl nějaký vliv na kriminalitu.

Během rozhovoru byly také prodiskutovány informace o programech a strategiích města Třebíč. Pan starosta zdůraznil, že město využívá dotace z fondu Vysočiny a Ministerstva kultury. Dále uvedl, že má město přijatou strategii rozvoje CR. Jako primární cíl v oblasti CR uvedl, že jejich hlavním zájmem je udržet a ideálně zvýšit počet návštěvníků a zajistit pro ně dostatečně kvalitní služby. Aktuálně se ve městě Třebíč připravuje několik projektů. Jedním z těchto projektů je výstavba naučné stezky na Pekelný kopec. Pan starosta také zdůraznil spolupráci města s organizacemi CR. Uvedl, že aktivně spolupracují s oblastní destinační společností Třebíčsko, kde jakožto starosta města zastává i funkci předsedy.

Ve vztahu k občanům města Třebíč uvedl, že veřejnost je pravidelně informována o plánech a aktivitách spojených s CR prostřednictvím tiskového oddělení. Také potvrdil, že veřejná správa aktivně shromažďuje zpětnou vazbu od občanů. Tuto zpětnou vazbu označil za velmi důležitou. Existují také platformy umožňující občanů vyjádřit svůj názor, jako jsou dotazníková šetření nebo možnost psát maily či dopisy, na které se pravidelně odpovídá. Dále zmínil pravidelná setkání s místními podnikateli v CR, během nichž diskutují o všech připravovaných projektech a získávají od nich zpětnou vazbu. Tato setkání se konají 2 – 3krát ročně.

Na závěr pan starosta sdělil, že město pravidelně sleduje statistiky návštěvnosti, které slouží jako podklad pro hodnocení CR a jsou vyhodnocovány prostřednictvím jednotlivých TIC.

Václav Prchal

Na základě doporučení pana starosty následoval rozhovor s bývalým ředitelem destinační společnosti Třebíčsko, panem Václavem Prchalem. Funkci ředitele destinační společnosti

Třebíčsko vykonával po dobu pěti let. Rozhovor proběhl dne 18. 03. 2024 v kavárně Vzpomínka. Pan Prchal se ukázal jako velmi příjemný a odborný respondent, poskytující rozsáhlé a obohacující odpovědi.

První otázka byla na zhodnocení CR v Třebíči, kdy pan Prchal sdělil, že se městu ještě nepodařilo dosáhnout úrovně návštěvnosti před pandemií COVID-19. Návštěvnost u UNESCO památek zůstává stabilní, ale u méně významných památek je výrazný pokles. Dále zdůraznil, že pokles je zejména znát u zahraničních návštěvníků, kteří se do města ještě nezačali vracet.

Pan Prchal dále probíral výhody a nevýhody zápisu města na Seznam UNESCO. Podle něj má tento zápis mnoho výhod. I přesto, že v České republice přibývá památek UNESCO, jedná se stále o silnou a prestižní značku, která přitahuje návštěvníky. Žádné nevýhody spojené se zápisem na Seznam světového dědictví UNESCO nevidí.

Pokud jde o dopady rozvoje CR na zaměstnanost, pan Prchal uvádí, že má významný dopad na zaměstnanost. Tento sektor zaměstnává mnoho lidí a mnoho subjektů je na něm závislých. Je tedy významným odvětvím zaměstnanosti. Taktéž má pozitivní vliv na ekonomický rozvoj, protože generuje zisk z návštěvnosti památek a akcí, což zlepšuje tržby místních podniků. Dále zdůraznil, že rozvoj CR také přispívá ke zlepšení životní úrovně obyvatel města, zejména během hlavní sezóny, kdy se konají různé akce a zážitkové programy. Avšak rozvoj CR přináší i určité problémy, jako je zvýšené znečištění veřejných prostor a dopravní zátěž, zejména v sezóně. Podle pana Prchala je hlavním problémem parkování, kterého je nedostatek i mimo sezonu. Na dotaz, zda má CR nějaký vliv na kriminalitu ve městě, důrazně odpověděl, že CR není vůbec spojen s kriminalitou.

Další otázky se týkaly programů a strategií, kdy pan Prchal uvedl, že město Třebíč je aktivním členem UNESCO a úzce spolupracuje s různými subjekty v České republice, ať už na krajské nebo na národní úrovni. Město také využívá programy z fondu Vysočiny a pro marketingové aktivity dostává podporu od Ministerstva pro místní rozvoj. S případným nárůstem návštěvnosti město nově připravuje strategii na rok 2025–2027, která pojednává i o overtourismu a jak město připravit na další možné negativní jevy spojené s nárůstem CR. Hlavní cíle města v oblasti CR pan Prchal uvedl, že zahrnují zvýšení návštěvnosti s důrazem na UNESCO památky a stejně tak zvýšení povědomí o méně významných památkách.

Následující dotazy se týkaly projektů ve fázi přípravy nebo realizace. V současné době je ve fázi přípravy projekt nazvaný „Zelené klíny“, které řeší městské parky. Kromě toho se připravují nové naučné stezky a město především směřuje svůj rozvoj do oblasti sportu a aktivní turistiky. Brzy má začít první fáze výstavby cyklostezky Třebíč – Dukovany, a rovněž se uvažuje o výstavbě stezky směrem na Stařeč.

Veřejnost je pravidelně informována o plánech a aktivitách v oblasti CR prostřednictvím sociálních sítí a místního tisku. Dále má možnost účasti na veřejných zasedáních zastupitelstva, kde jsou před každou sezónou poskytovány informace o všech plánovaných akcích. Město také shromažďuje názory občanů pomocí dotazníků, které jsou dostupné ve městě. Mezi městem a podnikateli v oblasti CR panuje pozitivní vztah. Město podnikatele motivuje pomocí dotačních titulů a dalších výhod. Například poskytuje vstupenky na UNESCO památky podle jejich odváděných ubytovacích poplatků. Spolupráce veřejné správy s místními podnikateli v CR je pravidelná prostřednictvím kulatých stolů, kde mají podnikatelé možnost prezentovat své

nápady a oblasti zlepšení. Město také aktivně spolupracuje s destinační společností Třebíčsko – moravská Vysočina.

Na závěr rozhovoru byly položeny otázky ohledně hodnocení návštěvnosti města a kdo tato hodnocení provádí. Pan Prchal uvádí, že pro hodnocení CR existuje několik ukazatelů. TIC sledují návštěvnost památek, avšak jako nejpřesnější metodu hodnocení uvedl odkupování dat návštěvnosti od mobilních operátorů. Data o přenocování získává město pomocí ČSÚ na základě informací z HUZ.

2.2.3 Shrnutí a diskuse výsledků

V následující kapitole budou interpretovány výsledky dotazníkového šetření a řízených rozhovorů. Získané informace budou podrobně shrnuty a budou z nich vyvozeny příslušné závěry týkající se CR ve městě Třebíč.

Výsledky dotazníkového šetření naznačují, že většina dotazovaných má pozitivní postoj k CR ve městě Třebíč. Tento pozitivní přístup je důležitým indikátorem pro potenciální rozvoj turismu a naznačuje připravenost obyvatel na akceptaci a podporu nových turistických aktivit. Respondenti vyjádřili zájem o přilákání více návštěvníků a projevíli přesvědčení, že samospráva by měla aktivně hledat způsoby, jak toto odvětví podporovat a rozvíjet. Avšak je třeba si uvědomit, že s narůstající návštěvností mohou vznikat i nové výzvy a problémy, které by mohly ohrozit dlouhodobou udržitelnost CR. Mezi tyto problémy může patřit například zvýšená zátěž na infrastrukturu a životní prostředí, které mohou vést k negativním dopadům na kvalitu života místních. Proto je důležité provádět průběžné monitorování dopadů CR na místní obyvatele a včas přijímat opatření k jejich řešení. Konzistence pozitivního postoje obyvatel k rozvoji CR v Třebíči je podpořena dřívějšími výzkumy. Stejně výsledky potvrdilo dotazníkové šetření provedené v roce 2022 agenturou CzechTourism (2023), které bylo základem i pro dotazníkové šetření této bakalářské práce. Tyto průzkumy naznačují dlouhodobý pozitivní trend v postoji obyvatel k CR a připravenost na podporu a rozvoj nových turistických aktivit ve městě.

Výsledky týkající se dopadů CR na životní prostředí naznačují, že většina respondentů nepovažuje ekologické dopady za klíčový faktor při hodnocení CR. Tato nedostatečná informovanost může vést k podcenění možných negativních dopadů CR na ekosystémy a krajinné oblasti. Tento přístup může být důsledkem nedostatečného povědomí o možných environmentálních vlivech, které CR může mít. I malé změny v životním prostředí mohou mít dlouhodobé důsledky, a proto je důležité zvážit možné opatření pro minimalizaci těchto negativních dopadů a zvýšit povědomí mezi rezidenty o této problematice pomocí různých vzdělávacích akcí. Přestože se mohou environmentální dopady zdát zanedbatelné, mohou tyto dopady s rozvoje CR značně zesílit.

Většina rezidentů si uvědomuje, že CR může mít jak pozitivní, tak negativní dopady na mezilidské vztahy to stejné platí o kulturních a morálních hodnotách. S tímto názorem autorka souhlasí, návštěvníci mohou přispět k obohacení místního kulturního života a porozumění mezi různými kulturami. Nicméně je důležité brát v úvahu i negativní aspekty. Zvýšení návštěvnosti může v některých situacích vést k napětí mezi místními obyvateli a návštěvníky. Návštěvníci, a to především zahraniční mohou přinášet nové zvyky a chování, které mohou být v rozporu s místními tradicemi a hodnotami. Odlišné zvyky a chování může vyvolávat konflikty a napětí

v místní komunitě. Je tedy nezbytné brát v úvahu oba aspekty při plánování a řízení turistických aktivit v destinaci.

Výsledky výzkumu ukazují, že většina respondentů vnímá CR jako potenciální přínos pro ekonomiku dané oblasti a životní úroveň jejích obyvatel. Příliv návštěvníků by mohl přinést významné ekonomické přínosy. Tato zjištění naznačují, že existuje podpora pro rozvoj CR ve městě Třebíč. Z hlediska ekonomického rozvoje by zvýšená návštěvnost mohla vést k větší poptávce po službách a zboží, což by mohlo přispět k růstu podnikání a vytváření nových pracovních příležitostí. Navíc by příliv návštěvníků mohl zvýšit zisky místních podniků, což by mohlo vést k celkovému zlepšení ekonomické situace v regionu. Je však důležité brát v úvahu i možné negativní dopady, jako jsou zvýšené náklady na infrastrukturu, environmentální degradace a změny v sociokulturním prostředí. Je proto nezbytné vyvážit potenciální ekonomické přínosy s udržitelným rozvojem.

Přesvědčení místních obyvatel, že nabídka ve městě je díky CR na dobré úrovni, ale stále může být zdokonalena, naznačuje, že tento postoj je důležitým signálem pro místní správu a podnikatele, aby pokračovali v rozvoji infrastruktury, služeb a atrakcí, které přitahují turisty a zlepšují životní úroveň místních obyvatel. Jedním z možných důvodů tohoto názoru může být skutečnost, že obyvatelé vnímají potenciál města a jsou ochotni vidět jeho další rozvoj a zdokonalení. To může zahrnovat rozšíření nabídky turistických atrakcí nebo zlepšení služeb pro návštěvníky. Nicméně je nezbytné zachovat rovnováhu mezi potřebami místní komunity a udržitelným rozvojem turismu, aby se předešlo negativním dopadům, jako je ztráta autentičnosti a degradace životního prostředí. Například bakalářská studie z roku 2016 provedená autorkou Uhlířovou, zkoumala postoj obyvatel k rozvoji turismu v jejich regionu. Výsledky naznačily, že obyvatelé Třebíče by uvítali větší nabídku kulturních akcí během roku a jejich intenzivnější propagaci, aby přilákali více návštěvníků.

Názor obyvatel, že dopravní možnosti jsou díky CR na dobré úrovni, ale mohly by být lepší, odráží jejich vnímání stávající situace a přání po dalším zlepšení. Město Třebíč nabízí rozsáhlé dopravní možnosti, které umožňují snadnou dostupnost do měst jako jsou Brno, Jihlava a Praha. Síť veřejné dopravy, včetně vlaků a autobusů, jsou velice dobře zajištěny, a to jak do okolních měst, tak vesnic. Avšak, i přes fungující veřejnou dopravu, jízda autem a parkování ve městě byly respondenty označeny za velmi problematické. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že většina respondentů má nejvíce problém s přeplněnými parkovišti a silnicemi. Tyto problémy však dle autorky nejsou spojeny pouze s CR, ale spíše s nedostatkem parkovacích míst jak v centru, tak v okolních oblastech. Je tedy důležité, aby místní úřady a další příslušné orgány přijaly opatření ke zlepšení situace v oblasti parkování, což může například zahrnovat vytvoření nových parkovacích ploch. Toto tvrzení potvrdila autorka Svobodová (2019) ve svém bakalářském výzkumu zjistila výraznou nespokojenost zejména s parkováním ve městě a s celkovou dopravní situací. Z toho lze usoudit, že se jedná o dlouhodobý problém, neboť výsledky z roku 2024 ukazují stejné znepokojení. Řízené rozhovory s představiteli veřejné správy odhalily stejné pozitivní postoje k rozvoji CR v Třebíči. Rozhovory poskytly důležitý vhled do postoje místních úřadů k rozvoji CR v Třebíči. Představitel veřejné správy vyjádřili podporu podílet se na rozvoji CR ve městě. Tento pozitivní postoj naznačuje, že místní úřady vidí potenciál turismu jako prostředek k hospodářskému a kulturnímu rozvoji města.

Závěr

Cílem práce bylo v Třebíči zjistit postoje občanů a veřejné správy k cestovnímu ruchu v historickém, památkově chráněném centru města. Vyhodnotit míru turistické iritace a hlavní přínosy a negativa, které cestovní ruch do destinace přináší. Navrhnout možná řešení na posílení pozitivních postojů místních obyvatel k dalšímu rozvoji cestovního ruchu destinace.

Celkově lze konstatovat, že všechny stanovené cíle byly splněny, a že práce přispěla k hlubšímu porozumění současné situace a perspektiv rozvoje cestovního ruchu ve městě Třebíč. Je možné vyvodit, že prostřednictvím analýzy postojů rezidentů a představitelů veřejné správy města Třebíč byly získány důležité poznatky ohledně aktuální situace cestovního ruchu ve městě. Průzkum provedený formou dotazníkového šetření a řízených rozhovorů umožnil identifikovat postoje jak ze strany rezidentů, tak ze strany představitelů veřejné správy. Následná komparativní analýza nám poskytla důležitý pohled na vývoj těchto postojů a ukázala nám, jaké faktory mohou být důležité pro budoucí plánování a řízení rozvoje cestovního ruchu.

V teoretické části byla provedena analýza památkové péče v České republice, kde byly popsány hlavní orgány a organizace, jež mají klíčovou úlohu při ochraně a správě památek. Dále byly uvedeny programy a fondy využívané v České republice k ochraně a renovaci památek. Následně byl popsán vztah mezi cestovním ruchem, veřejnou správou a rezidenty, což představovalo klíčový aspekt celé bakalářské práce, na který následně autorka navázala v praktické části.

Praktická část práce přinesla hlubší poznání města Třebíč zahrnující jeho historii, památky a nabídku cestovního ruchu. Následně byla provedena analýza návštěvnosti města, která byla založena na údajích o přenocování, návštěvě památek a turistických informačních center. Na základě těchto informací autorka identifikovala stabilní vývoj návštěvnosti města Třebíč. K zjištění postojů místních obyvatel bylo využito dotazníkového šetření z roku 2022, které bylo autorce poskytnuto od organizace CzechTourism (2023). Toto šetření následně posloužilo ke komparativní analýze a zjištění vývoje postojů rezidentů k cestovnímu ruchu. Výsledky dotazníkové šetření autorky z roku 2024 se shodovaly s výsledky šetření z roku 2022 a to v tom, že mají rezidenti pozitivní postoj k cestovnímu ruchu a podporují jeho další rozvoj. Postoje představitelů veřejné správy byly zkoumány prostřednictvím řízených rozhovorů a výsledky byly autorkou konstatovány jako rovněž pozitivní.

Výsledkem bakalářské práce tedy je, že jak rezidenti, tak představitelé veřejné správy projevují pozitivní postoj k cestovnímu ruchu a jeho budoucímu rozvoji. Tato shoda v postojích představuje pozitivní signál pro město Třebíč k podpoře rozvoje cestovního ruchu. Je však nutné si uvědomit, že postoje obyvatel mohou být ovlivněny mnoha faktory a s růstem návštěvnosti mohou podléhat změnám. Z tohoto důvodu je nezbytné pravidelně provádět šetření, aby bylo možné tyto změny v čas zachytit a následně přijmout opatření směřující k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu.

Tyto poznatky mohou městu Třebíč a destinační společnosti Třebíčsko – moravská Vysočina posloužit jako podklad pro formulaci budoucích strategií a plánů rozvoje cestovního ruchu ve městě.

Seznam zdrojů

- BOOTH, Alison; DALE, Crispin a DÁVID, Lóránt. Doxey's Irritation Index. In: Events Management. UK: CAB International, 2010, s. 11. ISBN 9781845936822.
- BRAMWELL, Bill. Mass Tourism, Diversification and Sustainability in Southern Europe's Coastal Regions. [online]. 2004 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.21832/9781873150702-003/pdf?licenseType=restricted#Harvard>. Research paper. Sheffield Hallam University.
- BŘEZNOVÁ, Lucie. Analýza cestovního ruchu v Třebíči [online]. Jihlava, 2019 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://is.vspj.cz/bp/get-bp/student/55958/thema/7504>. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava, Katedra cestovního ruchu.
- CZECHTOURISM. Destinační management v ČR. Online. CzechTourism. © 2024a. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/Marketingove-aktivity/Destinačni-management/Destinačni-management/Mapa-DMO>. [cit. 2024-04-15].
- CZECHTOURISM. Destinační management. Online. CzechTourism. © 2024b. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/Destinačni-management/Destinačni-management>. [cit. 2024-04-15].
- CZECHTOURISM. Iritace rezidentů 2022 – prezentace výsledků. In: Tourdata.cz [online]. 2023 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://tourdata.cz/data/iritace-rezidentu-prezentace-vysledku/>
- CZECHTOURISM. Základní informace o agentuře CzechTourism. CzechTourism [online]. © 2024c [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/O-nas/Zakladni-informace/Zakladni-informace-o-agenture-CzechTourism>
- ČESKO. Zákon č. 20/1987 Sb., zákon České národní rady o státní památkové péči. In: zakonyprolidi.cz [online]. 1987 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1987-20/zneni-20240101>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Hosté a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních. In: Veřejná databáze Českého statistického úřadu [online]. 2024a [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU03a&z=T&f=TABULKA&skupId=1330&katalog=31743&pvo=CRU03a&str=v300&u=v300__VUZEMI__43__590266
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Hromadná ubytovací zařízení České republiky. Český statistický úřad [online]. 2023 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/huz/obhuz.jsp?k=590266>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Satelitní účet cestovního ruchu. Online. Český statistický úřad. 2024b. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/satelitni_ucet_cestovniho_ruchu. [cit. 2024-03-25].
- DOĞAN, Hasan Zafer. Forms of adjustment. Online. Annals of Tourism Research. 1989, roč. 16, č. 2, s. 216-236. ISSN 01607383. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(89\)90069-8](https://doi.org/10.1016/0160-7383(89)90069-8). [cit. 2024-04-17].

- FERIGO, Maria. Overtourism in Venice: A Local Perspective. Spotted by Locals [online]. 2020 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.spottedbylocals.com/blog/overtourism-in-venice-a-local-perspective/>
- GARAU-VADELL, Joan B., Desiderio GUTIERREZ-TAÑO a Ricardo DIAZ-ARMAS. Economic crisis and residents' perception of the impacts of tourism in mass tourism destinations [online]. 2018 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2212571X16302086>. Research Paper. Journal of Destination Marketing & Management.
- HERNANDEZ-MASKIVKER, Gilda, Albert FORNELLS, Francesc TEIXIDO-NAVARRO a Juan PULIDO. Exploring mass tourism impacts on locals: A comparative analysis between Barcelona and Sevilla [online]. 2021 [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/356430555_Exploring_mass_tourism_impacts_on_locals_A_comparative_analysis_between_Barcelona_and_Sevilla/references. Research paper. European Journal of Tourism Research.
- HOLEŠINSKÁ, Andrea. In: Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2012, s. 22-24. ISBN 9788021058477.
- JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. In: Marketing v cestovním ruchu. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Grada Publishing, 2012, s. 52. ISBN 9788024781464.
- KRAJ VYSOČINA. Orgány a organizace památkové péče. Online. Kraj Vysočina. 2023a. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/organy-a-organizace-pamatkove-pece/ds-300257/p1=122142>. [cit. 2024-03-22].
- KRAJ VYSOČINA. Program: BAVÍME SE NA VYSOČINĚ 2023. Online. Dotační programy kraje Vysočina. 2023b. Dostupné z: <https://www.fondvysociny.cz/dotace/zadosti/FV02862?kat=10&s=vyhodnocene>. [cit. 2024-03-22].
- KRAJ VYSOČINA. Program: PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ 2023. Dotační programy kraje Vysočina [online]. 2023c [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://www.fondvysociny.cz/dotace/zadosti/FV02869?kat=10&s=vyhodnocene>
- KRAJ VYSOČINA. Program: PAMÁTKY 2023. Online. Dotační programy kraje Vysočina. 2023d. Dostupné z: <https://www.fondvysociny.cz/dotace/zadosti/FV02861?kat=10&s=vyhodnocene>. [cit. 2024-03-22].
- KRAJ VYSOČINA. Program: POSTUPOVÉ PŘEHLÍDKY V KULTUŘE 2023. Dotační programy kraje Vysočina [online]. 2023e [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://www.fondvysociny.cz/dotace/zadosti/FV02880?kat=10&s=vyhodnocene>
- KRAJ VYSOČINA. Program: UNESCO 2023. Online. Dotační programy kraje Vysočina. 2023f. Dostupné z: <https://www.fondvysociny.cz/dotace/zadosti/FV02863?kat=10&s=vyhodnocene>. [cit. 2024-03-22].

- KŘÍŽEK, Felix a NEUFUS, Josef. Moderní hotelový management: nejnovější poznatky a trendy v řízení hotelů : komplexní informace o hotelovém provozu a jeho organizaci : optimalizace provozu s ohledem na ekologii a etiku : případové studie a příklady. Praha: Grada, 2011, s. 164. ISBN 9788024738680.
- KUNC, Vladimír. Bazilika sv. Prokopa Třebíč (UNESCO). In: Vysočina.eu [online]. 2024 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.vysocina.eu/turisticke-cile/1003-bazilika-sv-prokopa-svetove-kulturni-dedictvi-unesco?ritem=143>
- MERTL, Jakub. Židovská čtvrť a židovský hřbitov Třebíč (UNESCO). In: Vysočina.eu [online]. 2024a [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.vysocina.eu/turisticke-cile/1005-zidovska-ctvrt-pamatka-zapsana-na-seznam-svetoveho-kulturniho-a-prirodnihodedictvi-unesco>
- MERTL, Jakub. Židovská čtvrť a židovský hřbitov Třebíč (UNESCO). In: Vysočina.eu [online]. 2024b [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.vysocina.eu/turisticke-cile/1005-zidovska-ctvrt-pamatka-zapsana-na-seznam-svetoveho-kulturniho-a-prirodnihodedictvi-unesco>
- MĚSTO TŘEBÍČ. O Třebíči. Visit Třebíč [online]. © 2017a [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.visittrebic.eu/o-trebici/>
- MĚSTO TŘEBÍČ. Strategický plán cestovního ruchu Třebíče pro období 2020 - 2023. Online. Třebíč. 2019. Dostupné z: https://www.trebic.cz/assets/File.ashx?id_org=16973&id_dokumenty=56893. [cit. 2024-03-26].
- MĚSTO TŘEBÍČ. Stručná historie. Visit Třebíč [online]. © 2017b [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.visittrebic.eu/historie-trevice/>
- MĚSTO TŘEBÍČ. Třebíčské památky. Visit Třebíč [online]. © 2017c [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.visittrebic.eu/pamatky/>
- MĚSTO TŘEBÍČ. Významné osobnosti. Visit Třebíč [online]. © 2017d [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.visittrebic.eu/trebitske-osobnosti/>
- MINISTERSTVO KULTURY ČR, a. Památková péče v ČR. Online. Ministerstvo kultury. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/pamatkova-pece-v-cr-cs-244>. [cit. 2024-03-22].
- MINISTERSTVO KULTURY ČR, b. Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení. Ministerstvo kultury [online]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-cs-267>
- MINISTERSTVO KULTURY ČR. Program podpory pro památky světového dědictví (dříve UNESCO): Projekty podpořené v roce 2023. In: Ministerstvo kultury [online]. 2024a [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/doc/dokumenty_file/vysledky-rizeni-2023-1293.pdf
- MINISTERSTVO KULTURY ČR. Soubory k vyhodnocení Programu regenerace městských památkových zón a městských památkových rezervací: Vyhodnocení za rok 2023. In: Ministerstvo kultury [online]. 2024b [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/doc/cms_library/pr_-2023-zaverecna-zpravaoff-18396.pdf

- MINISTERSTVO KULTURY ČR. Vyhodnocení Havarijního programu za rok 2023. In: Ministerstvo kultury [online]. 2024c [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/doc/cms_library/hp-2023-tabulky-18394.pdf
- MINISTERSTVO KULTURY ČR. Vyhodnocení Programu péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny za rok 2023. In: Ministerstvo kultury [online]. 2024d [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/doc/cms_library/program-pecce-vyhodnoceni-za-rok-za-rok-2023-18383.pdf
- MINISTERSTVO KULTURY ČR. Vyhodnocení Programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností za rok 2023. In: Ministerstvo kultury [online]. 2024e [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/doc/cms_library/program-podpora-obnovy-vyhodnoceni-za-rok-2023-18384.pdf
- MINISTERSTVO KULTURY ČR. Vyhodnocení Programu restaurování movitých kulturních památek za rok 2023. In: Ministerstvo kultury [online]. 2024f [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/doc/cms_library/prmkp_2023_tabulky_komplet_akt-18395.pdf
- MINISTERSTVO KULTURY ČR. Vyhodnocení Programu záchrany architektonického dědictví za rok 2023. In: Ministerstvo kultury [online]. 2024g [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/doc/cms_library/pzad-2023-souhrnne-tabulky-vyhodnoceni-pzad-a-vzorova-akce-18446.pdf
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. In: Abeceda fondů EU 2021-2027. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2022, s. 9. ISBN 978-80-7538-420-1.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Informace o fondech. Online. DotaceEU.cz. © 2024a. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/informace-o-fondech>. [cit. 2024-03-22].
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Programy. Online. DotaceEU.cz. © 2024b. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy>. [cit. 2024-03-22].
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Cestovní ruch. Online. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. © 2024c. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch>. [cit. 2024-04-15].
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Ministerstvo pro místní rozvoj. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. © 2024d. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo>. [cit. 2024-04-15].
- NAGLE, Garrett. In: Tourism, Leisure and Recreation. Nelson, 1999, s. 27. ISBN 9780174447054.
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Kulturní památky. Online. Národní památkový ústav. © 2003–2022a. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/pamatkova-pecce/pamatkovy-fond/kulturni-pamatky>. [cit. 2024-03-22].
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Národní kulturní památky. Online. Národní památkový ústav. © 2003–2022b. Dostupné z: <https://www.npu.cz/narodni-kulturni-pamatky>. [cit. 2024-03-22].

- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. O nás. Online. Národní památkový ústav. © 2003–2022c. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/uop-telc/o-nas>. [cit. 2024-03-22].
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. O památkové péči. Národní památkový ústav [online]. © 2003–2022d [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/pamatky-a-pamatkova-pece>
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkově chráněná území. Online. Národní památkový ústav. ©2003–2022e. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/pamatkova-pece/pamatkovy-fond/pamatkove-chranena-uzemi>. [cit. 2024-03-22].
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památky s mezinárodním statutem. Národní památkový ústav [online]. © 2003–2022f [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/pamatky-mezinarodni-status>
- PACHROVÁ, Stanislava. Trvale udržitelný cestovní ruch. 1. vyd. Jihlava, 2011. Skripta. Vysoká škola polytechnická Jihlava.
- PALATKOVÁ, Monika a ZICHOVÁ, Jitka. In: Ekonomika turismu: turismus České republiky. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 234. ISBN 9788024736433.
- PETRO, Lukáš. In: České klenoty UNESCO. 2. aktualizované vydání. Albatros Media, 2023, s. 106. ISBN 9788026450177.
- PŮTOVÁ, Barbora. Antropologie turismu. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019, s. 130-133. ISBN 9788024643540.
- REISINGER, Yvette. In: International Tourism: Cultures and Behavior. 1st edition. USA: Butterworth-Heinemann, 2009, s. 77-78. ISBN 9780750678971.
- RYGLOVÁ, Kateřina; BURIAN, Michal a VAJČNEROVÁ, Ida. In: Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Praha: Grada, 2011, s. 45-47. ISBN 9788024740393.
- SVAZ OBCHODU A CESTOVNÍHO RUCHU ČR. Cestovní ruch. Online. SOCR ČR. © 2021. Dostupné z: <https://www.socr.cz/cestovni-ruch/>. [cit. 2024-04-15].
- SVOBODOVÁ, Eliška. Návštěvní management památek v Třebíči [online]. Hradec Králové, 2019 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/b77w05/31876503>. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu, Katedra rekreologie a cestovního ruchu.
- ŠUBRT, Jiří. Soudobá sociologie. V Praze: Karolinum, 2010, s. 167. ISBN 9788024617893.
- THE WORLD TOURISM ORGANIZATION. Glossary of tourism terms. Online. Unwto.org. 2008. Dostupné z: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>. [cit. 2024-03-25].
- TŘEBÍČSKO – MORAVSKÁ VYSOČINA. O DMO Třebíčsko. In: Třebíčsko-moravská Vysočina.cz [online]. © 2017 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.trebicsko-moravskavysocina.cz/o-nas/>
- UHLÍŘOVÁ, Anna. Postoj rezidentů k cestovnímu ruchu [online]. Brno, 2016 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/cqn18/BP_Uhlirova.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Regionální rozvoj a cestovní ruch.

WALL, Geoffrey a Alister MATHIESON. *Tourism Change, Impacts, and Opportunities*. 2nd edition. Pearson Prentice Hall, 2006, s. 229 ISBN 9780130994004.

Seznam příloh

Příloha 1: Primární nabídka cestovního ruchu ve městě Třebíč

Příloha 2: Sekundární nabídka cestovního ruchu ve městě Třebíč

Příloha 3: Dotazníkové šetření

Příloha 4: Řízený rozhovor

Příloha 1: Primární nabídka cestovního ruchu ve městě Třebíč

Historické památky	
Památky UNESCO	<ul style="list-style-type: none"> • Areál bývalého benediktínského kláštera s bazilikou sv. Prokopa • Židovské město se hřbitovem
Ostatní památky	<ul style="list-style-type: none"> • Karlovo náměstí • Městská věž • Větrný mlýn • Hradby
Sakrální památky	<ul style="list-style-type: none"> • Farní kostel sv. Martina • Evangelický kostel • Pravoslavný chrám sv. Václava a Ludmily • Kapucínský klášter s kostelem Proměnění Páně • Hřbitovní kostel Největší Trojice
Meziválečné památky	<ul style="list-style-type: none"> • Uměleckoprůmyslové závody • Městská spořitelna • Říční lázně Polanka • Areál bývalých Baťových závodů
Příroda	
Parky a zeleně	<ul style="list-style-type: none"> • Máchovy sady • Park na Polance • Tyršovy sady • Masarykovy sady • Zámecký park • Lorenzovy sady • Libušino údolí • Týnské údolí
Kulturní akce a události	
Každoroční kulturní dění	<ul style="list-style-type: none"> • Pivní slavnosti Třebíč • Zámostí • Slavnosti růžového vína • Polanka fest • Slavnosti Tří kápí • Vánoční trhy

Příloha 2: Sekundární nabídka cestovního ruchu ve městě Třebíč

Ubytovací zařízení	
Hotely	<ul style="list-style-type: none"> • Grand hotel • Hotel Alfa • Hotel Atom • Hotel Josef 1699 • Hotel Kocour • Hotel Solaster • Hotel u Černého Orla • Hotel Zlatý kříž
Kempy	<ul style="list-style-type: none"> • Autocamping Poušov
Penziony	<ul style="list-style-type: none"> • Horácký tenisový klub Třebíč, z.s. • Hospůdka a penzion u Lenina • Pension Eliška • Penzion Benz • Penzion Don • Penzion Pod Kostelíčkem • Penzion u Synagogy • Penzion vis-a-vis
Ostatní zařízení	<ul style="list-style-type: none"> • Apartmány Holiday • Domov mládeže • Domov mládeže VOŠ a SŠVZZ
Stravovací zařízení	
Restaurace	<ul style="list-style-type: none"> • ADAM'S BAR & BISTRO • Amadeus • Don • Elipso • Fórum • Hospůdka U Lenina • Jak Jinak Pub • Kocour • Kozlovna Alfa • La Fabrika • Molekula • U Kmotra • U kopečků
Pizzerie	<ul style="list-style-type: none"> • Pizza bar San Marco • Pizzeria Harlekýn • Pizzeria Laguna

Bary	<ul style="list-style-type: none"> • WHISKY TREBITSCH
Kavárny	<ul style="list-style-type: none"> • Mosa kafe • Obývák • Papi Café • Pohodička • Splněný sen • U Židovské brány • Vrátka • Vzpomínka • We love coffee
Dopravní infrastruktura	
Autobusová doprava	<ul style="list-style-type: none"> • ICOM transport a.s. • Meziměstské linky
Železniční doprava	<ul style="list-style-type: none"> • České dráhy
Doprovodná infrastruktura	
Turistická informační centra	<ul style="list-style-type: none"> • TIC Bazilika • TIC Národní dům • TIC Zadní synagoga
Muzea, galerie, výstavy	<ul style="list-style-type: none"> • Dům Seligmanna Bauera • Expozice Franta • Galerie Malovaný dům, • Interaktivní expozice „Cesty časem“ • Muzeum Vysočiny Třebíč • Pamětní síň Antonína Kaliny • Výstavní síň Předzámčí • Zámecká konírna
Kulturní zařízení	<ul style="list-style-type: none"> • Divadlo a Kino Pasáž • Fórum • Městská knihovna • Národní dům
Sportovní a relaxační zařízení	<ul style="list-style-type: none"> • Aquapark Laguna • Bowling Koule • Bowling U Kmotra • Fitness centra • Lanový areál Pavouk • Multifunkční areál na Hvězdě • Plavecký areál Polanka • Tenisová hala Na Holečku • Zimní stadion

Příloha 3: Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření

Dobrý den, moje jméno je Žaneta Koutská a v rámci psaní bakalářské práce na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě se věnuji zjišťování postojů místních obyvatel k aktuálnímu stavu a rozvoji cestovního ruchu ve městě Třebíč. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujícího **anonymního** dotazníku. Dotazník nezabere víc jak **10 minut**. Získané informace budou použity pouze pro potřeby mé práce. Otázky byly převzaty z dotazníku od CzechTourism (2022).

- 1. Máte ve městě Třebíč stálý pobyt? (1 možná odpověď)**
 - Ano
 - Ne (dále nepokračuji)
- 2. Bydlíte přímo v historickém centru města?**
 - Ano
 - Ne
- 3. Jak hodnotíte množství přijíždějících návštěvníků?**
 - Mohlo by jich být více
 - Je jich tak akorát
 - Mohlo by jich být o něco méně
 - Mělo by jich být mnohem méně (pokud vůbec)
- 4. Jak by se měla místní samospráva snažit o rozvoj cestovního ruchu?**
 - Měla by hledat cesty, jak cestovní ruch podpořit
 - Ani podporovat, ani omezovat
 - Měla by cestovní ruch zmírnit (částečně omezit)
 - Měla by cestovní ruch zásadně omezit
- 5. Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na životní prostředí ve Vašem regionu?**
 - Cestovní ruch nepatří mezi významné faktory zhoršující životní prostředí v našem regionu
 - Má na něj vliv, ale nijak zásadní
 - Má na něj již vcelku významný vliv
 - Je to jeden z hlavních faktorů zhoršujících životní prostředí v našem regionu
- 6. Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na mezilidské vztahy v této lokalitě?**
 - Podněcuje dobré vztahy mezi lidmi
 - Přináší mezi lidi dobré i špatné
 - Spíše zhoršuje vztahy mezi lidmi než naopak
 - Vztahy mezi lidmi se kvůli turistům znepokojivě zhoršují
- 7. Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na kulturní a morální hodnoty v této lokalitě?**
 - Kontakty s turisty nás vzájemně obohacují
 - Nemyslím si, že by cestovní ruch u nás ohrožoval kulturní a morální hodnoty
 - Může u nás vést k poškození kulturních a morálních hodnot
 - Poškozuje naše morální a kulturní hodnoty
- 8. Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na kriminalitu v této lokalitě?**
 - Přispívá ke zvýšení bezpečnostních opatření, je tu bezpečněji
 - Na kriminalitu u nás víceméně nemá vliv
 - Obávám se, že u nás může vést či částečně již vedl ke zvýšení kriminality
 - Nepochybně u nás zvýšil sklon k násilí a následně i míra kriminality
- 9. Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na bohatství této lokality a jejích obyvatel?**
 - Mohlo by být významným zdrojem příjmů
 - Patří mezi důležité zdroje příjmů, které by jinak chyběly
 - Příjmy nejspíš zvyšuje, ale za cenu nemalých obětí
 - To, co nyní tolerujeme, se kvůli příjmům nevyplatí
- 10. Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na životní standard v této lokalitě (nákupní možnosti, služby, možnosti trávení volného času)?**
 - Nabídka se díky cestovnímu ruchu zlepšuje, ale mohla by být ještě lepší

- Nabídka je díky cestovnímu ruchu nyní na dobré úrovni
- Cestovní ruch má jen malý vliv na místní nabídku
- Obešli bychom se i bez cestovního ruchu

11. Co si myslíte o vlivech cestovního ruchu na dopravní situaci v této lokalitě?

- Dopravní možnosti se díky cestovnímu ruchu zlepšují, ale mohly by být ještě lepší
- Dopravní možnosti jsou díky cestovnímu ruchu na dobré úrovni
- Množství turistů dopravu mírně komplikuje
- Kvůli turistům je zde přetlak dopravy, není kde parkovat

12. Co si myslíte o celkových vlivech cestovního ruchu na tuto lokalitu?

- Pozitiva převažují nad negativy
- Pozitiva a negativa se přibližně vyvažují
- Negativa spíše převažují nad pozitivy
- Vnímám spíše jen negativa

13. Vadí Vám některé z následujících negativních dopadů? U každého prosím uveďte, zda Vám vadí velmi/částečně/téměř vůbec/vůbec. Pokud si myslíte, že se daný problém této lokality vůbec netýká, uveďte to prosím.

	Velmi mi to vadí	Částečně mi to vadí	Vůbec či téměř vůbec mi to nevadí	Není to problém této lokality	Nevím
Přeplněné silnice	○	○	○	○	○
Přeplněná parkoviště	○	○	○	○	○
Parkování na nevhodných místech	○	○	○	○	○
Mnoho turistů v ulicích	○	○	○	○	○
Hluk	○	○	○	○	○
Horší dostupnost obchodů a služeb	○	○	○	○	○
Vyšší ceny	○	○	○	○	○
Hůře dostupné nemovitosti ke koupi	○	○	○	○	○
Poškození přírody	○	○	○	○	○
Nepořádek	○	○	○	○	○
Přeplněné odpadkové koše, kontejnery	○	○	○	○	○
Změna dříve klidnější lokality	○	○	○	○	○
Pocit „vetřelce ve vlastní zemi“	○	○	○	○	○
Vyšší kriminalita, krádeže, vandalství	○	○	○	○	○

14. Vadí Vám ještě nějaký jiný negativní dopad cestovního ruchu na tuto lokalitu, o kterém jsme dosud nehovořili?

.....

.....

.....

.....

.....

15. Jak dlouho (kolik let) žijete v této lokalitě (obci, městské části)?

- 5 let a méně

- 6-15 let
- 16-30 let
- 31-50 let
- Více než 50 let

16. Myslíte, že Vaše práce je nějak spojená s cestovním ruchem?

- Ano, z cestovního ruchu pocházejí všechny mé příjmy či rozhodující část příjmů
- Ano, doplňkovým zdrojem mých příjmů je i cestovní ruch
- Ne, nemám příjmy z cestovního ruchu nebo jsou jen zanedbatelné

17. Jaký je Váš věk?

Do 19
20-29 let
30-39 let
40-49 let
50-59 let
60let a víc

18. Jaké je Vaše pohlaví?

Muž
Žena

19. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní vzdělání
SŠ bez maturity
SŠ s maturitou
VŠ

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku a za Váš čas.

Datum:

Místo:

Příloha 4: Řízený rozhovor

Řízený rozhovor

Dobrý den, moje jméno je Žaneta Koutská a v rámci psaní bakalářské práce na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě se věnuji zjišťování postojů místních obyvatel a veřejné správy k aktuálnímu stavu a rozvoji cestovního ruchu města Třebíč. Odpovědi budou použity pouze pro účely mé bakalářské práce.

Obecné informace

1. Jakou funkci zastáváte?
2. Jaký je aktuální stav cestovního ruchu ve městě Třebíč (návštěvnost)
3. jak byste zhodnotili jeho vývoj v posledních letech? (vyšší, nižší, stejná návštěvnost)
4. Máte představu, jaké výhody/nevýhody Vašemu městu přináší zapsání na Seznam UNESCO?
5. Myslíte si, že rozvoj cestovního ruchu má nějaký dopad na zaměstnanost? (Více pracovních míst)
6. Myslíte si, že rozvoj cestovního ruchu má nějaký dopad na ekonomický rozvoj (např. více peněz do rozpočtu města, vyšší tržby místních podniků...)
7. Myslíte si, že rozvoj cestovního ruchu má nějaký dopad životní úroveň občanů města? (vyšší kvalita služeb, lepší infrastruktura, pohostinské zařízení, aktivity, akce, údržba veřejných prostor...)
8. Myslíte si, že rozvoj cestovního ruchu má dopad na vyšší míru znečištění veřejných prostor (např. odpadky...)
9. Myslíte si, že rozvoj cestovního ruchu má dopad na větší dopravní zátěž (např. kolony, málo parkovacích míst....)
10. Myslíte si, že rozvoj cestovního ruchu má dopad na vyšší kriminalitu?

Informace o programech a strategiích

11. Do jakých programů a strategií je město zapojené? (zaměřeného na cestovní ruch a podporu kulturního dědictví)
12. V souvislosti s případným nárůstem cestovního ruchu, má město nějaké strategie a opatření k řešení případných problémů?

Cíle, rozvoj a projekty:

13. Jaké jsou hlavní cíle města Třebíč v oblasti cestovního ruchu?
14. Jsou aktuálně nějaké projekty na podporu cestovního ruchu ve fázi plánování nebo realizace?

Spolupráce veřejné správy s podnikateli a organizacemi cestovního ruchu

15. Jak byste popsali spolupráci veřejné správy s místními podnikateli v cestovním ruchu? (rozdívá se, stagnuje, upadá)
16. Spolupracujete aktivně s destinační společností Třebíčsko?

Postoje a zapojení občanů

17. Je nějakým způsobem veřejnost informována o plánech a aktivitách spojených s cestovním ruchem? (akce)
18. Jsou nějak občané zapojeni do rozhodovacího procesu v oblasti cestovního ruchu? (akce)
19. Sbírá nějakým způsobem veřejná správa zpětnou vazbu od občanů ohledně cestovního ruchu?
20. Pokud ano ovlivňuje nějakým způsobem tato zpětná vazba rozhodovací procesy?
21. Pokud ano existují konkrétní způsoby nebo platformy umožňující aktivní účast občanů na tvorbě rozhodnutí v oblasti cestovního ruchu? (například anonymní fórum)

Vztah k místním podnikatelům v cestovním ruchu:

22. Myslíte si, že občané aktivně využívají a podporují místní podnikatele v cestovním ruchu nebo (místní podniky zaměřené na cestovní ruch)
23. Podporuje nebo motivuje nějak město místní podniky v oblasti cestovního ruchu?

Měření a hodnocení cestovního ruchu:

24. Existují nějaké ukazatele nebo metody hodnocení cestovního ruchu pro město Třebíč?
(statistiky návštěvnosti, přenocování atd.) a kdo tyto měření provádí?

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku a za Váš čas.

Datum:

Místo: